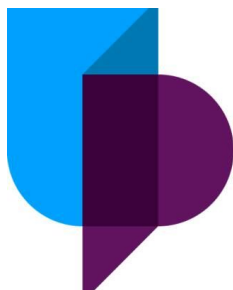

**Національний університет «Одеська політехніка»
Університет Портсмута
Грантова ініціатива заради партнерства між
Великою Британією та Україною**

**UNIVERSITY OF
PORTSMOUTH**

**Проект UUT06
«Цифровізація як засіб підвищення доступності вищої
освіти для Українських ветеранів»**

АНАЛІТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ

**Інструменти цифровізації як засіб підвищення рівня
доступності до якісної освіти і успішної адаптації
ветеранів**

м. Одеса, 2023 р.

Балан О.С., Морріс К., Шепель М.Є., Балан А.А., Савченко Д.В., Самарченко І.І. Інструменти цифровізації як засіб підвищення рівня доступності до якісної освіти і успішної адаптації ветеранів: Аналітичне дослідження. Одеса-Портсмут: Одеська політехніка; Університет Портсмуту, 2023. 56 с.

Крістофер Морріс

викладач РМЕ,

Школа стратегії, маркетингу та інновацій: професійна військова освіта
Університет Портсмута, Портсмут, Велика Британія

E-mail: chris.morris@port.ac.uk

ORCID: 0000-0002-6690-6839

Олександр Балан

доктор економічних наук, професор
завідувач кафедри

Національний університет «Одеська політехніка», Одеса, Україна
Інститут економіки та менеджменту, кафедра публічного управління та адміністрування

E-mail: o.s.balan@op.edu.ua

ORCID: 0000-0001-6711-5687

Марина Шепель

доцент, кандидат педагогічних наук

Національний університет «Одеська політехніка», Одеса, Україна

Інститут економіки та менеджменту,

кафедра публічного управління та адміністрування

E-mail: shpel.m.ie@op.edu.ua

ORCID: 0000-0001-6534-9797

Алла Балан

доцент, кандидат економічних наук

Національний університет «Одеська політехніка», Одеса, Україна
Інститут економіки та менеджменту, кафедра обліку, аналізу та аудиту

E-mail: a.a.balan@op.edu.ua

ORCID: 0000-0002-2017-8813

Денис Савченко

Здобувач освіти першого рівня

Національний університет «Одеська політехніка», Одеса, Україна

Інститут економіки та менеджменту,

кафедра публічного управління та адміністрування

E-mail: 9396958@op.edu.ua

ORCID: 0000-0001-9058-4289

Ілля Самарченко

Здобувач третього рівня освіти

Національний університет «Одеська політехніка», Одеса, Україна

Інститут економіки та менеджменту,

кафедра публічного управління та адміністрування

E-mail: illia.samarchenko@gmail.com

ORCID: 0000-0002-5150-7296

Визнання:

Цей проект був здійснений завдяки програмі грантів для партнерства між Великою Британією та Україною у сфері наукових досліджень і розвитку, що фінансується Research England за підтримки Universities UK International та UK Research and Innovation.

ВСТУП

Війна, яка розпочалася у 2014 році на сході країни спричинила появу нових, раніше невідомих для нашого суспільства викликів. За даними міністерства ветеранів [1] в Україні на сьогодні нараховується 305 453 учасників бойвих дій, з яких 11 869 в Одеській області. Вважаємо, що одним із головних викликів спричинених війною для українського суспільства є повноцінна адаптація ветеранів до цивільного життя. Відомо, що в цей період відбувається зміна ролей в суспільстві взагалі, так в родинях зокрема. Фізичні і психологічні наслідки перебування на фронті в щосекундній небезпеці залишають свої наслідки. За даними Двадцятого загальнонаціонального опитування в умовах війни, проведеного Соціологічною групою «Рейтинг» з ініціативи «Українського ветеранського фонду» Міністерства у справах ветеранів України 14-16 січня 2023 року, 47% опитаних зазначили, що серед їхніх близьких та рідних є ті, хто брав участь у воєнних діях на території України, з 2014 по 2021 роки. 63% мають серед близьких тих, хто воював чи воює на фронті, починаючи з 24 лютого 2022 року. Також, у дослідженні зазначено, конфлікти у сім'ї, родині, відсутність роботи та зловживання алкоголем, чи наркотиками – ключові проблеми, з якими можуть зіткнутися з високою ймовірністю ветерани російсько-української війни, після повернення додому. Так вважають більше 50% опитаних. Щодо ризиків самогубств та порушення законів переважна більшість (не менше двох третин) вважають це малоімовірним для ветеранів. У порівнянні з опитуванням у серпні збільшилася кількість тих, хто вбачає ризики виникнення конфліктів у родинях та зловживання алкоголем, чи наркотиками. Більш гостро наявність проблеми конфлікті у сім'ї, чи зловживання алкоголем або наркотиками відчувають близькі ветеранів АТО, які воювали і воюють зараз. Стосовно безробіття – близькі тих, хто вже не воюють. Про ризики виникнення конфліктів у сім'ї та відсутність роботи для ветеранів частіше говорили жінки. Про ризики алкоголізму, наркоманії або порушення законів – чоловіки. Серед головних проблем, з якими ветерани стикаються найчастіше, відносна більшість визначили психологічні розлади – 40%. Від 23% до 29% головними проблемами вважають труднощі з оформленням пільг, пошуком роботи, отриманням медичної допомоги, нерозуміння суспільства. Про конфлікти з близькими та родиною або алкогольну, чи наркотичну залежність як проблеми ветеранів говорили по 14% опитаних [2]. Отже, вже сьогодні так важливо вже зараз

думати про побудову системи адаптації ветеранів у воєнний та післявоєнний час.

Головною метою проєкту є дослідити можливі шляхи покращення доступу українських ветеранів та військовослужбовців до вищої освіти за допомогою цифрових засобів. Це сприятиме економічному добробуту України, оскільки буде досліджувати, якою мірою оцифрування може допомогти пом'якшити деякі обмеження, накладені на звичайну вищу освіту через конфлікт, що триває.

Результати проєкту сприятимуть розробці рекомендацій щодо: Результати проєкту сприятимуть розробці рекомендацій щодо: реалізації державної політики у сфері освіти, науки, інновацій та трансферу технологій; реінтеграція ветеранів у систему самоврядування та розвиток малого бізнесу. Хоча саме дослідження буде обмежуватися досвідом студентів в межах одного округу, мета полягає в тому, щоб виробити рекомендації, які матимуть ширше регіональне та національне значення.

Постановка проблеми в загальному вигляді

Після демобілізації ветерани стикаються з викликами, які пов'язані з відсутністю побудованої системи фізичного і психологічного відновлення, ресоціалізації, освіти та перекваліфікації, доступ до системи державного управління, фінансової підтримки.

Система адаптації ветеранів є процесом, який включає наступні складові:

- фізичне відновлення: лікування травм та психосоматичних захворювань, підтримка і навчання здорового способу життя;

- психологічне відновлення: достатня психотерапевтична допомога ветеранам, щоб вони були в змозі впоратись з наслідками стресу, депресії, тривоги, ПТСР, ризику суїцидальної поведінки; підтримка родин ветеранів,

- ресоціалізація: врахування змін у суспільстві, зміна ролей в родині, зміна статусу “військовий” на “цивільний”, “ветеран” тощо, спрощена система оформлення документів,

- освіта та перекваліфікація: перерозподіл ринку праці, запит на нові спеціальності для відбудови країни, можливість втілювати бізнес-ідеї,

- доступ до системи державного управління: можливість впливати на прийняття рішень в громаді, створення ветеранських спільнот і організацій,

- фінансова підтримка: наявність пільг, стипендії, безкоштовне навчання та лікування тощо.

Концепцією даного дослідження виступає те, що можна підвищити доступ ветеранів до якісної освіти за допомогою інструментів цифровізації.

Сьогодні діджиталізація всіх сфер суспільного життя є актуальним напрямом не лише через пандемію COVID 19, але й загалом через глобальні тренди сьогодення та загальнодержавну політику щодо вектору цифрової трансформації держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Сьогодні не існує загальноприйнятого визначення або процесу соціальної адаптації військовослужбовців, які були однаково використані і визнані у вітчизняній та зарубіжній науковій літературі. Серед українських дослідників переважає розуміння процесу адаптації як, в першу чергу, пристосування до умов ринку праці шляхом професійної перепідготовки. Різні аспекти працевлаштування колишніх військовослужбовців розкриті в дослідженнях А.Л. Красильщикова [3], Абрамова Є.В. [4], О.О. Буряка і М.І. Гіневського [5]. Питанням фінансового забезпечення соціальної адаптації приділено увагу у роботі Т.Вдовиченко [6].

Слід відзначити розширення й емпіричної бази. Останнім часом було організовано декілька загальнонаціональних досліджень. Найперше було проведено у 2016 році соціологами КНУ ім. Тараса Шевченка за ініціативи Фонду ветеранів війни і учасників АТО, його результати представлено у низці публікацій [7; 8]. «Українська асоціація фахівців з подолання наслідків психотравмуючих подій» за підтримки Міжнародного Фонду «Відродження» провела дослідження «Психологічна та соціальна допомога очима ветеранів АТО [9].

Публікації організацій громадянського суспільства, включно з об'єднаннями ветеранів, як правило, містять аналіз реального стану реалізації програм з соціальної адаптації в Україні. Наприклад, в Аналітичному звіті, Громадської організації «Всеукраїнська правозахисна організація «Юридична сотня» досліджено виконання кожного напрямку та визначено стан завершеності кожного з 55 заходів офіційного Плану заходів щодо медичної, психологічної, професійної реабілітації та соціальної адаптації учасників антитерористичної операції [20].

У лютому 2022 року було опубліковано загальнонаціональне опитування «Реінтеграція ветеранів в Україні», яке було розроблено в рамках проєкту «Зміцнення стійкості громад шляхом соціально-економічної підтримки ветеранів», що фінансується Європейським Союзом (ЄС). Якісний та кількісний компоненти дослідження було проведено в червні – жовтні 2021 року в 24 областях України та місті Києві шляхом опитування 4 286 ветеранів, включених до вибірки опитування. На додаток до зазначеної вибірки, 40 респондентів, у тому числі ветерани, члени їхніх сімей та інші ключові респонденти, взяли участь у глибинних інтерв'ю [11].

Важливе значення для розуміння природи процесу соціальної адаптації, його компонентів, цілей, основних викликів та соціальних наслідків мають роботи зарубіжних дослідників.

Так, Болгарські дослідники В. Терзієв та С. Дімітрова зосередили своє дослідження на різних моделях соціальної адаптації військовослужбовців та фактори, що впливають на рівень інституалізації цього процесу [12].

Практичне значення має робота американських вчених К. Ельнітські, М. Фішер та К. Блевінс [13], які дослідили проблему «валідного та надійного вимірювання реінтеграції», уточнили різні концепції соціальної адаптації військовослужбовців та окреслили фактори їх вибору в реальному житті.

Культурним аспектам соціальної адаптації військовослужбовців присвячено дослідження Л. Купера, Н. Каддіка, Л. Годьєр, А. Купера, М. Фоссея [14], де вони розкрили вплив таких факторів як гендер та ідентичність, а сам процес соціальної адаптації військовослужбовців вони розглядають у контексті концепцій П. Бурдьє «габітус», «капітал» та «соціальне поле».

Е. Джонса [15] переконливо продемонстрував, що підходи до соціальної адаптації та навіть фізичні і психологічні розлади, пов'язані зі службою в армії, мають міцне культурне підґрунтя. Факторам успішності процесу соціальної адаптації присвячено емпіричне дослідження американця Р. Моріна [16].

Багато уваги в зарубіжній літературі приділено вивченню та обґрунтуванню підходів, які б дозволили подолати обмеження існуючої системи соціальної адаптації. Зокрема проактивним методикам присвячено дослідження Р. Корнум, М. Меттјос та М. Селігмана [17]. Залученню ветеранів до програм адаптації та впровадженню «подібний до подібного» підходів присвячено дослідження Т. Вайта «Система приятелів: ветерани допомагають ветеранам подолати ПТСР» [18]. Важливе значення мають публікації, що містять опис діючих програм соціальної адаптації за кордоном, наприклад волонтерської програми для ветеранів «Приятель приятелю», започаткована групою військових та ветеранів Національної гвардії Мічигану спільно з Університетом Мічигану та Університетом штату Мічиган [19].

Проблемам цифровізації освіти присвячено роботи В. Арешонкова [20], О. Буйницької, Л. Варченко-Троценко, Б. Грицеляк [21], С. Карплюк [22], В. Кременя, В. Бикова, О. Ляшенко, С. Литвинової, В. Лугового, Ю. Мальованого, О. Пінчука, О. Топузова [23], П. Мертала [24], Дж. Т. Шмідта та М. Танга [25], В. Ф. Крітендента, І. К. Біля, В. Лавлі [26].

Виділення невирішених частин загальної проблеми

У зв'язку із воєнними діями, переведенням частини вищих навчальних закладів на більш безпечні території, вимушеною міграцією частини професорсько-викладацького складу та студентів на інші території України та за кордон, цифрові інструменти забезпечення якості дистанційної освіти стають єдиним можливим способом збереження цілісності вишів України, продовження навчального процесу.

Таким чином, в цих непростих умовах освіта залишається вагомим складовою безпеки та стабільності країни, тобто вміння користуватися різними платформами, свідомо споживати інформацію, критичне мислення сьогодні стали стратегічними для розвитку країни, особливо в умовах війни.

Навіть у період війни до мирного життя повертаються військовослужбовці, які були поранені і звільнені від військової служби. Після завершення війни велика кількість воїнів буде демобілізована і настане питання сприяння їх адаптації до мирного життя. Вважаємо, що освіта та підвищення кваліфікації буде відігравати ключову роль в повоєнному відновленні українських територій і адаптації ветеранів до змін у технологіях і ринку праці.

Виклад основного матеріалу дослідження

В умовах сьогодення важливим питанням постає адаптація ветеранів (з 2014 р. -) до нових умов життя у державі взагалі та суспільстві зокрема. В Україні розроблено ряд законів, що сприятимуть процесу адаптації ветеранів до нових умов життя.

Так, Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» [27] визначає правовий статус ветеранів війни, забезпечує створення належних умов для їх життєзабезпечення, сприяє формуванню в суспільстві шанобливого ставлення до них.

Згідно статті 4 Закону ветеранами війни є особи, які брали участь у захисті Батьківщини чи в бойових діях на території інших держав. До ветеранів війни належать: учасники бойових дій, особи з інвалідністю внаслідок війни, учасники війни. А згідно статті 5 Учасниками бойових дій є особи, які брали участь у виконанні бойових завдань по захисту Батьківщини у складі військових підрозділів, з'єднань, об'єднань всіх видів і родів військ Збройних Сил діючої армії (флоту), у партизанських загонах і підпіллі та інших формуваннях як у воєнний, так і у мирний час [27].

Закон України «Про соціальний і правовий захист осіб, стосовно яких встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України, та членів їхніх сімей» [28] визначає основи соціального і правового захисту осіб, стосовно яких встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України, а також членів їхніх сімей.

Оновним документом забезпечення соціальної та професійної адаптації ветеранів в Україні є «Порядок та умови забезпечення соціальної та професійної адаптації осіб, які звільняються або звільнені з військової служби, з числа ветеранів війни, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, членів сімей таких осіб, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України та постраждалих учасників Революції Гідності» [29].

Теоретичні засади соціальної адаптації ветеранів. Феноменологія соціальної адаптації часто вживається як синонім з іншими подібними термінами. Саме поняття соціальної адаптації не має консенсусу щодо його використання, яке адекватно відображало б процес повернення військовослужбовців до цивільного життя. Крім соціальної адаптації, в Україні та за кордоном застосовуються інші терміни, такі як реінтеграція, перехід, реадаптація та інтеграція в громаду.

Так, за даними дослідження оцінки впливу військового досвіду та реінтеграції проведеного серед учасників АТО у 2021 році показало наступні результати: Тільки на лінії вогню люди розуміють, що важливо, а що ні (86%), участь у воєнних діях назавжди змінила життя респондента (84%), ветеранів(-ок) можуть зрозуміти лише ті, хто воював (83%), і повернення до мирного життя порушуються права ветеранів (75%) [11].

Опитування серед ветеранів щодо оцінки можливості ветеранів впливати на зміни в громаді (Південь), тобто бути інтегрованими у життя громади, показало наступне: повністю згодні – 18%, згодні – 15%, скоріше згодні – 28%, не згодні – 33%, зовсім не згодні – 7% [11].

При оцінці фундаментальних цінностей ветеранами – частка тих, хто зауважив важливість різних цінностей у своєму житті (Південь) було отримано наступні дані – сім'я (89%), особиста незалежність (60%), друзі (72%), вільний час (дозвілля) (63%), робота (65%), освіта (36%), релігія (12%), громадська діяльність (15%), політика (14%) [11].

Вищезазначені дані демонструють, що фундаментальні цінності впливають на адаптацію ветеранів до цивільного життя. Процес адаптації ветеранів до цивільного життя може супроводжуватися і зміною професійної діяльності, набуттям нових знань, умінь та навичок. У даному випадку важливості набуває Кодекс законів про працю України [30], який визначає правові засади і гарантії здійснення громадянами України права розпоряджатися своїми здібностями до продуктивної і творчої праці. Згідно Статті 4¹ даного закону, професія (вид занять) є сукупністю близьких за трудовими функціями видів трудової діяльності, що можуть вимагати певної професійної та/або освітньої кваліфікації працівника.

При зміні професійної діяльності відбувається адаптація до нової діяльності (професійна адаптація) та до середовища, нового колективу (соціальна адаптація). Соціальну та професійну адаптацію слід розглядати взаємопов'язано.

Соціальна адаптація допомагає ветераном у проведенні аналізу життєвої ситуації, визначенні основних проблем, шляхів їх розв'язання; надання інформації з питань соціального захисту населення; навчання, формування та розвиток соціальних навичок, умінь; допомога у зміцненні/відновленні родинних та суспільно корисних зв'язків, організації денної зайнятості та дозвілля;

До професійної адаптації відносяться заходи, спрямовані на здобуття, відновлення та удосконалення професійних знань, умінь та навичок шляхом професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації, отримання іншої спеціальності на основі здобутого раніше ступеня (рівня) освіти, надання

соціальних послуг у сфері зайнятості, підвищення професійної мобільності та конкурентоспроможності на ринку праці, забезпечення продуктивної зайнятості.

Одночасно особи мають право на соціальну та професійну адаптацію. Так, професійна адаптація осіб з інвалідністю внаслідок війни організовується згідно з рекомендаціями медико-соціальної експертної комісії, визначеними в індивідуальній програмі реабілітації. У разі коли такі особи потребують особливих умов для професійного навчання з урахуванням індивідуальних програм реабілітації, пристосованих навчальних місць, їх професійна адаптація організовується в установах та реабілітаційних установах, де створені відповідні умови.

На підставі направлення на професійне навчання залежно від вибору напряму професійного навчання особою здійснюються: підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації за робітничою професією; отримання іншої спеціальності на основі здобутого раніше ступеня (рівня) освіти, підвищення кваліфікації, проходження спеціалізації, у тому числі із скороченим строком навчання отримання другого (магістерського) рівня вищої освіти на основі першого (бакалаврського) рівня вищої освіти; проходження спеціалізації та підвищення кваліфікації за професіями і спеціальностями згідно з пріоритетними видами економічної діяльності, в тому числі навчання на курсах цільового призначення.

Професійне навчання осіб (ветеранів) здійснюється за денною, вечірньою (змінною), очно-заочною, дистанційною, екстернатною формою навчання, з відривом і без відриву від виробництва та за індивідуальними навчальними планами.

Строк професійного навчання осіб визначається робочими навчальними планами, робочими навчальними програмами та освітніми програмами відповідно до законодавства. У разі організації навчання за робітничими професіями строк не може перевищувати 12 місяців.

Окрім зазначених вище документів, які спрямовані на стимулювання цифрових трансформацій у системі освіти, до формування і розвитку цифрової грамотності населення, у тому числі здобувачів освіти долучилися Міністерство цифрової трансформації України [37] (проект «Дія. Цифрова освіта») [38], Міністерство соціальної політики України [39], а також численні громадські організації.

Сьогодні освітянам доступно багато сучасних інструментів, зокрема, повсюдне спілкування-Skype, Google Meets та Zoom.

Таблиця 1 – Законодавчого підґрунтя розвитку напрямку цифровізації освіти

№	Назва документа	Рік	Мета
1	Положення про Національну освітню електронну платформу [31]	2018	Розвиток електронного навчання, створення електронних освітніх ресурсів і формування цифрових компетентностей учасників освітнього процесу
2	Положення про електронний підручник [32]	2018	
3	Положення про електронні освітні ресурси [33]	2019	
4	Опис рамки цифрових компетентностей громадян України [34]	2021	
5	Указ Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» [35]	До 2023	
6	Стандарти спеціальностей вищої Освіти [36]	По роках створення	

Розроблено багато навчальних платформ (наприклад, Edmodo, EduBlogs, Grocki, Wikispaces), що утворюють вузькоспеціалізовану соціальну мережу, подібну до Facebook, для спілкування та об'єднання навколо навчального процесу, для ведення блогів, детальних планів уроків, проєктів та сховища навчальних матеріалів.

Крім визнаних систем, реалізацію дистанційної форми навчання здійснюють також інструменти цифровізації освіти, які для більшої наочності подаємо у вигляді таблиці 2.

Розв'язання сучасних завдань формування і розвитку цифровізації в галузі освіти, використання можливостей відкритої освіти з урахуванням сучасних трендів навчання і розвитку особистості XXI ст. стають провідними у розвитку України. Основними пропозиціями щодо впровадження інструментів цифровізації як засобу підвищення доступності освіти є:

- безперервне підвищення кваліфікації педагогів в галузі цифрової компетентності, обмін педагогічним досвідом щодо використання інноваційних освітніх та новітніх цифрових технологій в умовах діджиталізації суспільства;
- спільний пошук перспективних форм здійснення відповідної цифровізації в умовах самоосвіти – створення єдиного веб-порталу (розвиток платформ для цифрової освіти; створення електронних засобів навчання: електронних підручників та посібників, відкритих онлайн-курсів, інтерактивних підручників та робочих зошитів, організація роботи бібліотеки);
- використання цифрових технологій в умовах світової пандемії COVID-19 та під час введення військового стану враховуючи спектр здоров'я здобувачів.

Таблиця 2 Інструменти цифровізації освіти

Загальна інформація	Мета	Приклад
Платформи для онлайн-навчання	Можна навчатися онлайн, використовуючи відеоуроки, інтерактивні завдання, мати супровід спеціаліста через чати	Coursera, ВУМ (відкритий університет майдану), Prometheus, EDX, Udacity, Udemy, Edera, Khan Academy тощо
Системи управління навчанням	викладачі можуть надавати свій матеріал та здійснювати моніторинг активності студентів	Moodle, Canvas Network, Blackboard
Відео-конференції та вебінари	дозволяють зустрічатися в режимі реального часу	Zoom, Skype, Google Meet, Microsoft Teams
Платформи для зберігання інформації	Хмарне сховище	Google Docs, Google Class, Dropbox, Onedrive
Мобільні додатки для навчання, інтерактивні тренажери	Для навчання в режимі нон-стоп	Duolingo, Memrise, Rosetta Stone
Інструменти розширеної та віртуальної реальності	дозволяють створювати навчальні досвіди занурення, що покращує розуміння складних концепцій та процесів	Google Expeditions, Oculus Rift, HTC Vive
Інструменти для фіксації напрацювань	Дошки об'яв, інформування учнів	Miro, Trello, Notion
Ігрові навчальні інструменти	Навчання через гру	Kahoot!, Quizlet

Аналіз інструментів цифровізації освіти. Пандемія Covid-19 та повномасштабне вторгнення РФ в Україну сприяли стихійному зростанню рівня використання цифрових технологій. Спочатку було задіяно чати месенджерів. Інформація передавалася і отримувалась, але контакту могло не відбуватися через обмеження письмового спілкування, а також наявності гаджетів, які підтримували такі функції.

При перевірці можливостей доступу до мережі Інтернет було виявлено, що не всі мають рівні можливості. А в період блекауту в деяких регіонах взагалі не було можливості скористатися інтернетом.

Наступним викликом стало використання програм для відеоконференцій. Можна визначити певний спротив до їх використання. Це було пов'язане з чинниками психологічного характеру:

- впевненість у своїх ораторських здібностях та стилі спілкування;
- готовність до змін в стилі викладання (підготовка слайдів, інтерактив онлайн тощо);
- відкритість до публічності (невідомо, хто ще, крім студентів, слухає лектора і оцінює його) тощо.

Ключовими викликами неговності викладачів та студентів щодо переходу на дистанційну форму навчання можна визначити такі:

- недостатній рівень технічного забезпечення к закладів освіти, так і окремих викладачів і студентів;
- викладачі не були здатні відповісти на запити студентів у наданні цифрових навчальних матеріалів;
- відсутність власних підручників, електронних варіантів лекцій;
- скорочення практики і стажування тощо.

У зв'язку з цим перед вишам України стоїть задача в підвищенні рівня цифровізації всіх напрямів їхньої діяльності шляхом запровадження нових технологій навчання, які відповідають вимогам і завданням дистанційного навчання та забезпечують належний рівень здобуття студентами знань, умінь і навичок. Надамо коротку характеристику цифровим інструментам освіти.

Так, платформи для онлайн-навчання об'єднують курси різного спрямування і створені задля самоосвіти. Програми курсів доступні у форматі онлайн-лекцій, завдань, тестів та інших інтерактивних матеріалів.

Серед найпоширеніших можна назвати наступні:

- Coursera (США, 2012). Напрямок: STEM, data science, бізнес-аналітика.
- ВУМ (Відкритий Університет Майдану) (Україна, 2014). Напрямок: громадянські компетенції та сталий персональний розвиток.
- Prometheus (Україна, 2014). Напрямок: ІТ, маркетинг, управління проектами та фінансами
- EDX (США, 2012). Напрямок: ІТ, бізнес, блокчейн, маркетинг, менеджмент і лідерство.
- Udacity (США, 2011). Напрямок: ІТ, машинне навчання, Open Data, Big Data, Non-Tech for IT.
- UdeMy (США, 2010). Напрямок: маркетинг, іноземні мови, проєктний менеджмент, ІТ.
- EdEra (Україна, 2016). Напрямок: соціальні науки, проєктний менеджмент, Government.
- Khan Academy (США, 2004). Курси з будь-яких навчальних предметів.

Наступним важливим питанням є розгляд систем управління навчанням. Так, системи управління навчанням дозволяють реалізовувати функції управління навчанням, мають елементи управління процесом навчання, автоматизують представлення навчального контенту потрібним студентам в потрібний час, контроль використання навчальних ресурсів, адміністрування окремих слухачів і груп, організацію взаємодії з викладачем, звітність тощо. Надамо коротку характеристику кожному з них.

Moodle (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environmen). Головна мета впровадження Moodle – надати ініціативним викладачам і студентам вільний доступ до системи, яка дає змогу ефективно обмінюватися навчальним контентом, взаємодіяти онлайн та використовувати сучасні технології для втілення в життя принципу «навчання будь-коли та будь-де».

Canvas Network створює умови для організації активної взаємодії, гнучкості навчального процесу, активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів, індивідуалізації навчання, збільшення частки самостійної діяльності студентів, формування ІК-компетентності суб'єктів навчання за рахунок знань, умінь, навичок та досвіду.

Blackboard Learn забезпечує єдине інтерактивне середовище для навчання, взаємодії, обміну інформацією між учнями або студентами і викладачами та тьюторами ВНЗ.

Отже, системні рішення в організації освітнього процесу дають студентам відчуття безпеки, ясності та сприяє систематизації знань.

Важливу роль в цифровізації освіти відіграють відео-конференції та вебінари: програми, які дозволяють зустрічатися в режимі реального часу. Розглянемо їх більш детально.

– Zoom – інструмент для відеоконференцій, який дозволяє користувачам спілкуватися з відео або без нього. Користувачі Zoom можуть працювати разом, записувати сеанси та ділитися екранами один з одним. Послуга також пропонує відео- та аудіодзвінки HD на всіх основних платформах як на комп'ютері, так і на мобільному пристрої.

– Skype працює і на ПК, і на гаджетах, реєстрація швидка та безпроблемна. Є можливість ставити питання віч-на-віч, надсилати файли, переписуватися у чаті, показувати презентації, відтворювати аудіо і відео у режимі демонстрації екрану, доступне проведення опитувань.

– Google Meet, раніше відомий як Hangouts Meet, — це корпоративне програмне забезпечення для відеоконференцій компанії Маунтін-В'ю, яке схоже з власним сервісом Hangouts, але має додаткові функції, як-от більші групові дзвінки та пряму трансляцію, субтитри в режимі реального часу,

спільний доступ до екрана, відключення звуку та відключення відео під час розмови.

– Microsoft Teams. Завдяки цьому ресурсу можна повноцінно розгорнути дистанційне навчання. Інструментарій Microsoft Teams охоплює всі необхідні елементи онлайн-занять: віртуальні класні кімнати, форуми, відеоконференції, листування в чатах.

У процесі онлайн навчання важливу роль відіграють платформи для зберігання інформації дозволяють зберігати інформацію та працювати з нею у режимі реального часу. Надамо коротку характеристику найпопулярнішим.

– Google Docs (Drive) – повний офісний пакет з хмарним зберіганням. Разом з цим сервісом можна отримати текстовий редактор, електронні таблиці, редактор презентацій, а також 15 Гб безкоштовного дискового простору.

– Google Клас – це новий інструмент від Google Apps for Education, за допомогою якого викладачі можуть швидко створювати й упорядковувати завдання, надавати результати перевірок і легко спілкуватися зі своїми студентами.

– Dropbox є найпопулярнішим хмарним сховищем в світі завдяки своїй надійності, простоті у використанні і швидкому налаштуванню.

– Хмарне сховище OneDrive файловий хостинг, розробка компанії Microsoft. Можна зберегти будь-які файли, такі як фотографії, відеоролики і документи з подальшим доступом з будь-якого пристрою з операційною системою Windows або мобільного пристрою.

Отже, хмарне зберігання інформації дає можливість з будь-якої точки мати доступ до інформації і є дуже зручним для навчання та дослідницької роботи.

Сьогодні цифровізація освіти неможлива без мобільних додатків для навчання та інтерактивні тренажери. Вони дають можливість навчатися у будь-який час та у будь-якому місці.

Duolingo – один з найпопулярніших сервісів для вивчення англійської, німецької, іспанської, французької, італійської та португальської мов «з нуля».

Memrise — це унікальний он-лайн-додаток, призначений для роботи з короткочасною та довготривалою пам'яттю, що передбачає використання інноваційної техніки запам'ятовування слів різного типу .

Rosetta Stone – це не просто сервіс для вивчення іноземної мови, це цілий набір мобільних додатків до одного з найвідоміших інтерактивних підручників.

Наведені додатки були надані як приклад можливості застосування різних підходів та методології до вирішення одного і того ж питання. Це може стати суттєвим заохоченням для професійних розробників додатків – експериментувати і пропонувати студентам свої авторські доробки.

Розширена та віртуальна реальність, дозволяє створювати навчальні досвіди занурення, що покращує розуміння складних концепцій та процесів.

Google Expeditions – це додаток, як був створений для власної гарнітури Google Cardboard. Google Cardboard – це найдешевший засіб для занурення у VR, оскільки ПЗ для Інформаційна система віртуальної реальності з елементами повного занурення 57 перегляду Cardboard розроблено для роботи з будь-яким телефоном.

Oculus Rift – це набір VR-окулярів, які можуть працювати з ігровим ПК або ноутбуком.

HTC Vive – шолом віртуальної реальності. Головне завдання шолома віртуальної реальності для ПК – створити відчуття присутності користувача всередині гри.

Дані пристрої входять в освітній процес з ігрового процесу останні 5-7 років та можуть урізноманітнити процес навчання. У сучасних умовах вони є дуже корисними для військових під час оволодіння новим військовим обладнанням, а також для психологічної реабілітації воїнів після перебування на фронті.

Під час навчання он-лайн використовуються інструменти для фіксації напрацювань. Наведемо декілька.

Miro – інтерактивна онлайн-дошка для сумісної роботи команд будь-де.

Trello — це візуальний інструмент для керування роботою, який дозволяє командам обмірковувати, планувати та вести спільну роботу, а також відзначати успіхи.

Notion – це суміш усіх популярних форматів, які використовують для організації роботи: нотатника, канбан-дошки, to-do списку, таблиць та текстових документів.

Отже, сучасні системи навчання максимально використовують залучення студентів до процесу навчання, і воно не можливе без фіксації індивідуальних чи групових напрацювань.

Зупинимось лише на двох найпопулярніших ігрових інструментах, але на сьогодні їх існує значно більше.

Kahoot! – програма для створення флешкарт, навчання на основі інтерактивних ігор, вікторин, щоб підвищити зацікавленість студентів у навчанні.

Quizlet – програмне забезпечення для навчання для перевірки розуміння і запам'ятовування концепцій навчання. Програма надає доступ до бібліотеки флешкарт, краще підходить для візуалів, тому що вся інформація представлена у вигляді зображення.

Гейміфікація є однеєю з сучасних тенденцій в освіті, і саме використання ігор підвищує мотивацію студентів, сприяє запам'ятовуванню навчального матеріалу.

Крім вищезгаданих інструментів можна назвати соціальні мережі, де ветерани можуть черпати будь-яку інформацію стосовно ринку праці, корисних знайомств, шукати групи за інтересами та онлайн-бібліотеки.

Отже, цифровізація робить освітній процес більш мобільним, гнучким, персоналізованим та диференційованим, суттєво впливає на зміст освіти, методи, засоби та технології навчання, організаційні форми навчання й управління навчально-пізнавальною діяльністю, що призводить до змін у діяльності студентів та викладачів. Поєднання індивідуальної та групової роботи, а також часова необмеженість навчання звільняє час для забезпечення зворотного зв'язку, можливість проектувати індивідуальні освітні маршрути для студентів і викладачів, практично реалізовувати ідею безперервної освіти або освіти упродовж життя. Саме цифрові інструменти створюють позитивні і безпечні умови для повноцінного повернення ветеранів до цивільного життя.

Залучення інструментів цифровізації освіти для підвищення її якості і доступності в процесі адаптації ветеранів.

Для дослідження даної теми, нам було необхідно дослідити як особливості сучасного ветерана, так і інструменти цифровізації освіти. З цією метою нами була розроблена анкета (Додаток 1), яка по суті складається з декількох блоків:

- портрет сучасного ветерана (питання 1-15)
- життєві перспективи ветерана (питання 16-20)
- форми організації навчання, які ветерани вважають ефективними (питання 21-23)
- рівень знайомства ветеранів з інструментами цифровізації, які створюють умови для ефективного навчання (питання 23-34)
- рівень задоволеності ветерана роботою органів місцевого самоврядування (питання 35-39).

Дослідження портрету сучасного ветерана. Нам було цікаво дізнатися який сучасний ветеран за віком, статтю, сімейним станом, наявністю дітей тощо. Віковий портрет військового виглядає таким чином: 33,3% – це люди 30-39 років, 24,1% – люди 40-50 років, 19,3% – люди 20-25 років, 14,5% – люди 26-30 років і 8,3% – люди до 20 років і старше 60 років.

Ці дані важливо враховувати задля підготовки державних програм надання підтримки ветеранам в сфері отримання освіти, перекваліфікації та

підвищення кваліфікації. Кожна вікова категорія має окремі потреби. Для більшої наочності дані подаємо у вигляді рисунку 1.

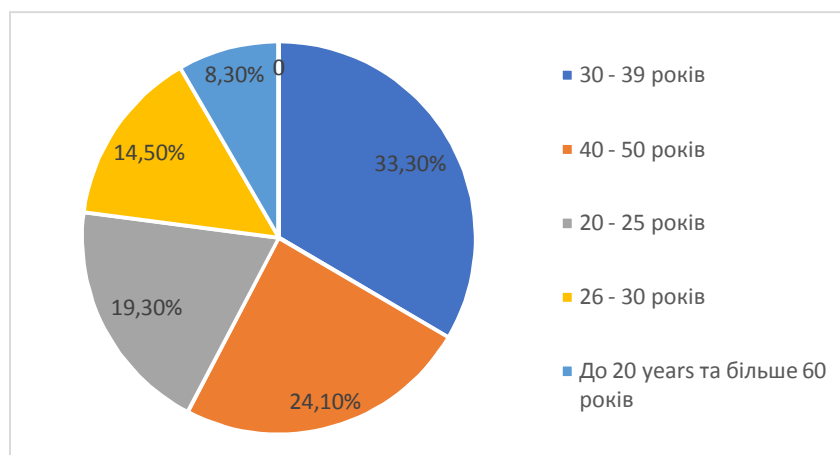

Рисунок 1 – Портрет ветерана за віком

Аналізуючи рисунок 1 бачимо, що найбільшу кількість респондентів склали респонденти 30 – 39 років (33,3%), найменше - респонденти віком старше 60 років (8,3%).

Гендерне питання розподілилося наступним чином: Серед військових 91,7% чоловіків і 8,3% жінок, як це проілюстровано на рисунку 2.

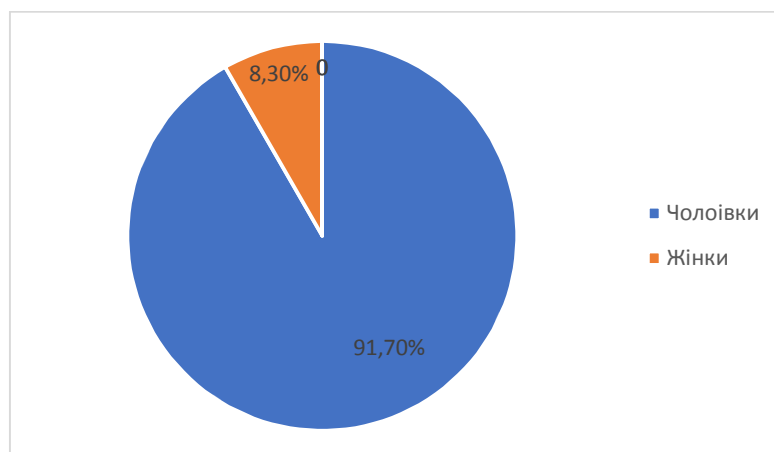

Рисунок 2 – Портрет ветерана за статтю

Згідно з проведенням дослідженням, 55,3 % респондентів мобілізувалися 24 лютого 2022 року, 24,1% перебували на військовій службі раніше, 34,6% вказали, що були мобілізовані з 2014 року і зараз демобілізовані, 12,3%

учасників учасники досі на фронті. Для більшої наочності подамо у вигляді рисунку 3.

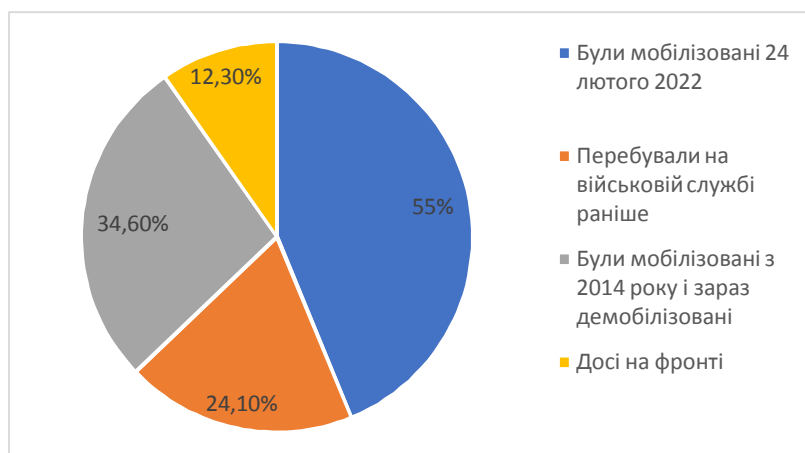

Рисунок 3– Портрет ветерана за часом перебування на військовій службі

В умовах пролонгованої війни важко прогнозувати кількість воїнів, які повернуться до мирного життя і стану їх фізичного і психічного здоров'я, готовності до навчання. З нашого анкетування бачимо, що 34,6% воїнів мають досвід служби в АТО, тобто тривалий термін служби, дехто демобілізований, дехто мобілізувався знов і зараз перебуває на фронті, 55,3% респондентів отримують досвід військової служби вперше.

Як бачимо на рисунку 4, 9,6% респондентів до війни працювали у бюджетній сфері, 30,3% були на військовій службі, 14,5% працювали в сфері бізнесу, 5,8% займалися громадською діяльністю. З дослідження бачимо, що приблизно 83,8% респондентів до війни були цивільними, більшість з них працювали в бюджетній сфері.

В умовах війни об'єктивно збільшилась кількість людей, яка займається волонтерством: перевезення вантажів, евакуація людей, знаходження і постачання гуманітарної допомоги, збір коштів для потреб ЗСУ та переселенців. Така діяльність сприяє формуванню підприємницької, управлінської та адміністративної компетенцій і після війни буде важливо запропонувати волонтерам додаткові умови для отримання відповідних теоретичних навичок для закріплення досвіду, тобто отримання відповідної освіти.

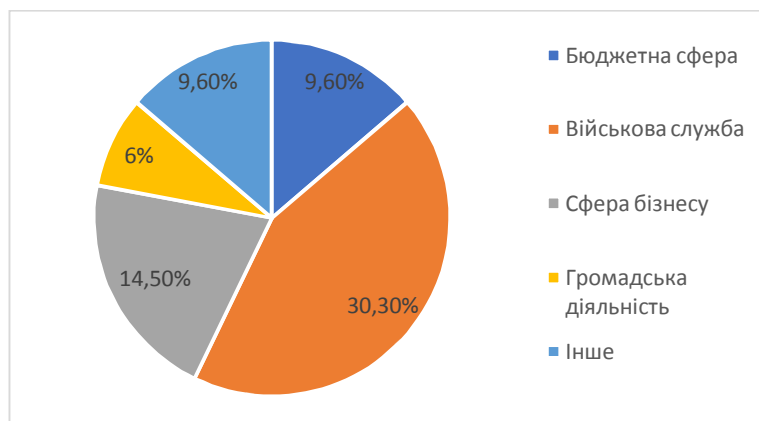

Рисунок 4 – Спосіб зайнятості до 22 лютого 2022 року

Якщо говорити про місце служби респондентів, то 50% в момент опитування були на фронті, 12,7% проходили реабілітацію і лікування, 8,3% були мобілізовані, 6,2 % є курсантами вищого навчального закладу як це бачимо з рисунку 5.

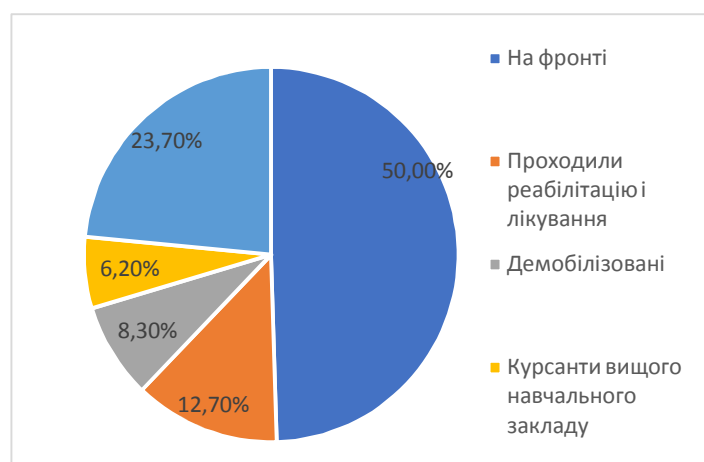

Рисунок 5 – Категорії здійснення військової служби

Нас цікавило звідки походять наші респонденти від територіальної одиниці, область. Ми отримали наступні дані: 21,9% респондентів – з міст районного значення, 27,6% – з селищ міського типу, 35,1% – з міст обласного значення, 15,4% – з сіл України (рис 6).

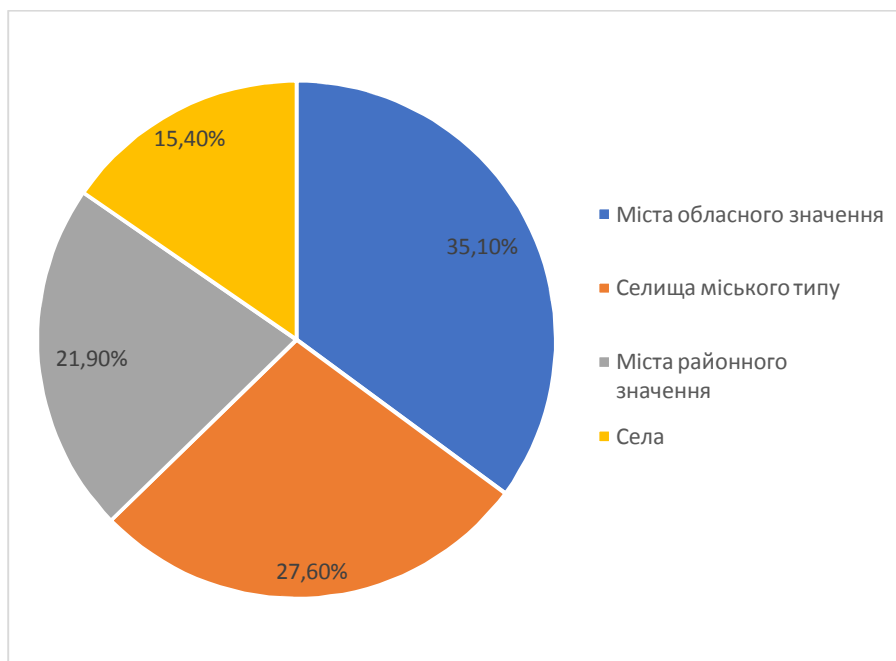

Рисунок 6 – Звідки наші респонденти (вид територіальної одиниці, область)?

Нас також цікавили райони проживання респондентів до війни. Географія проживання респондентів включає 16 регіонів. Серед отриманих результатів найбільше в таких регіонах: 30,3% респондентів – Миколаївська область, 27,6% – Одеська область, 6,1% респондентів – Львівська область, 4,8% респондентів – Волинська область, 2,2% респондентів були з Кіровоградської області, 1,8% – з Дніпропетровської області, 1,3% – із Запорізької області, 1,6% – з Київської області, 6,1% – з Херсонської області, 1,3% – з Харківської області, 1,3% – з Донецької області, 0,4% – з Рівненської області, 0,9% – з Вінницької області, 2,6% – з Івано-Франківської області, 2,2% – з Хмельницької області, 0,9% – з Чернігівської області. Для більшої наочності наведемо дані у вигляді рисунка 7.

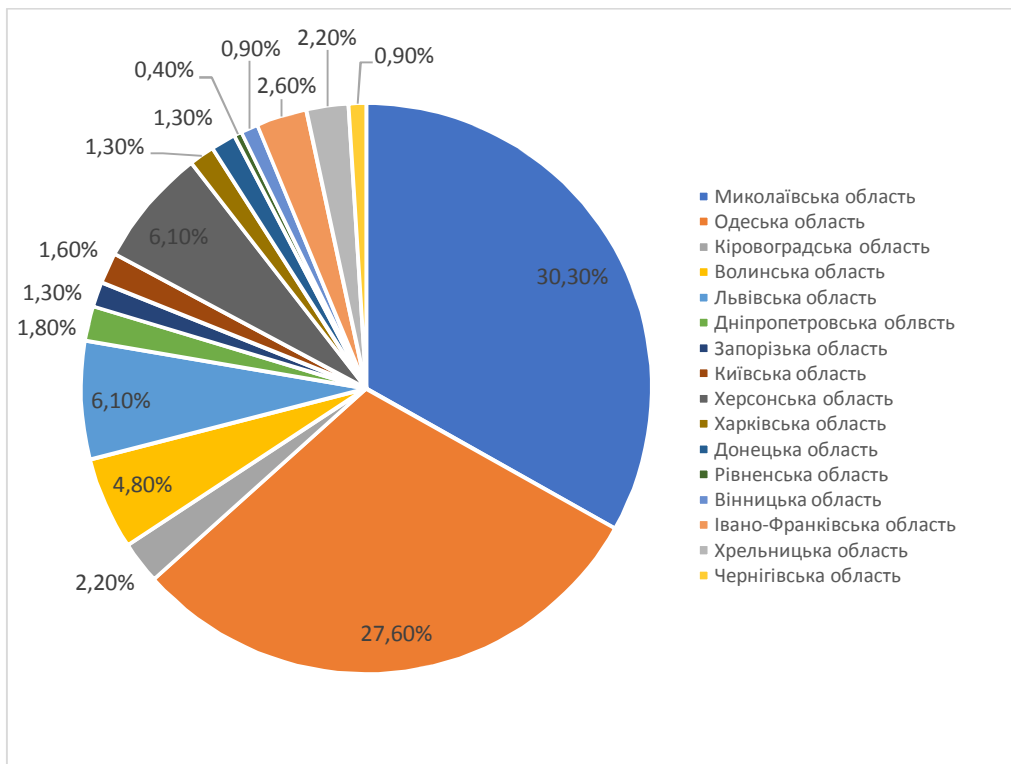

Рисунок 7 – Область проживання респондентів до війни

Дослідження сімейного стану показало наступні результати. Згідно з опитуванням, 52,6% респондентів одружені, 33,8% – неодружені, 12,7% – у розлученні, 0,9% – овдовіли (рис.8).

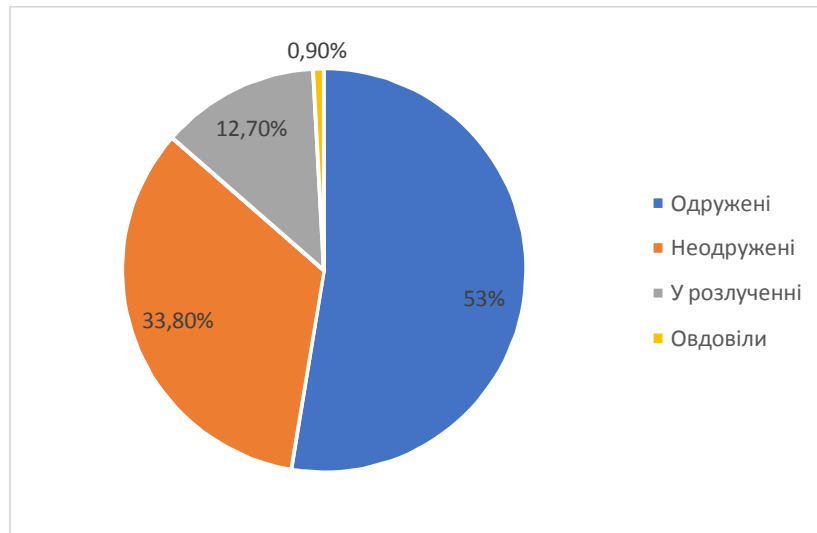

Рисунок 8 – Сімейний статус респондентів

Наявність у респондентів дітей показало наступні результати. Так, 41,2% респондентів не мають дітей, 21,9% – мають дві дитини, 32,9% – мають одну дитину, інші (3,9%) три і більше дітей (рис 9).

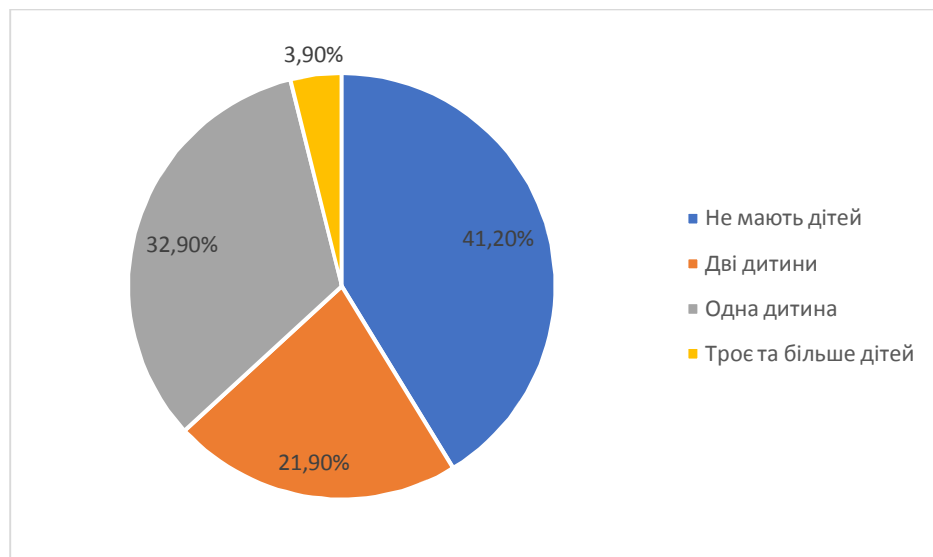

Рисунок 9 – Наявність у респондентів дітей

Наявність у респондентів освіти показало наступні дані: 41,7% респондентів мають повну середню спеціальні освіту, 21,7% є бакалаврами, 12,1% мають тільки середню освіту, 11,4 % мають вищий рівень освіти, є магістрами, 9,2 % є студентами навчальних закладів. Для більшої наочності дані подаємо у вигляді рисунку 10.

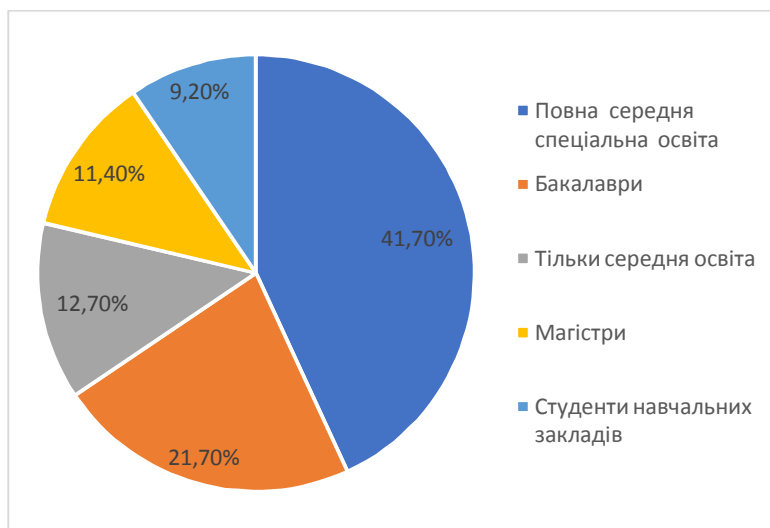

Рисунок 10 – Рівень освіти респондентів на момент мобілізації

Дослідження стажу роботи показало такі результати. Так, 35,7% респондентів мають стаж більше 5 років, у 27,3% трудовий стаж за спеціальністю відсутній, 15% мають стаж 3-5 років, 13,7% – від 1 року до 3 років, 8,4% – до 1 року (рис. 11).

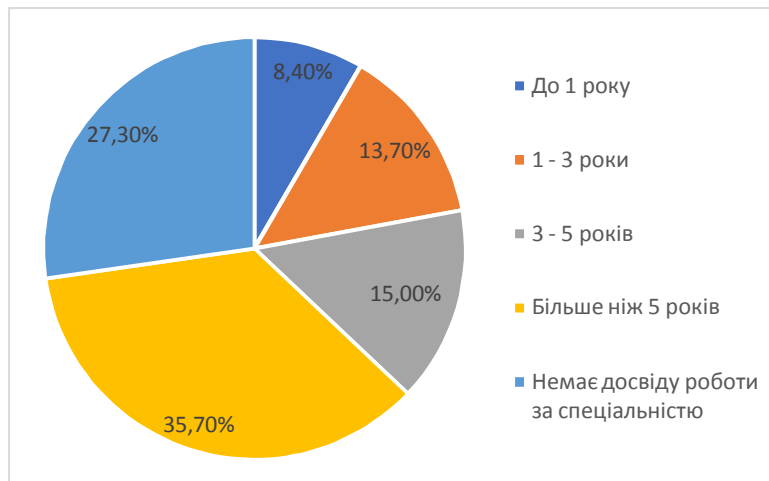

Рисунок 11 – Наявність трудового стажу по спеціальності

Задоволеність респондентів отриманою спеціальністю показало наступні дані: 28,5% респондентів задоволена отриманою спеціальністю, нічого не хочуть змінювати, 36 % хочуть пройти підвищення кваліфікації в своїй сфері, 22,8% хотіли отримати нову спеціальність. Один з респондентів

позначив, що його спеціальність не так погана в різних аспектах, але був поклик до іншої. Для більшої наочності дані подаємо у вигляді рисунку 12.

Рисунок 12 – Задоволеність довоєнною спеціальністю.

Отже, Ми бачимо дуже потужну тенденцію – бажання отримувати нову спеціальність, підвищувати свою кваліфікацію. В умовах посявоєної потреби у пришвидшеному відновленні така тенденція є дуже позитивною.

Опитування респондентів щодо планів після мобілізації показало такі результати. Так, 33,8% респондентів після війни хочуть повернутися на старе місце роботи, 15,8% хочуть залишитися військовими, 19,3% хочіли відкрити власний бізнес, 16,2% отримати нову спеціальність, 9,2% хочіли працювати в громаді в органах державної влади тощо (рис.13).

Рисунок 13. Плани респондентів на час після демобілізації

Визначення життєвих перспективи ветерана. Після демобілізації кожен ветеран може мати свої власні плани та мрії на майбутнє. Деякі можуть бажати повернутися до своєї попередньої роботи або кар'єри, інші можуть хотіти змінити своє напрямок, зайнятися новими справами або відкрити власний бізнес. Деякі можуть прагнути здобути додаткову освіту, щоб підвищити свої кваліфікації та знайти роботу в новій галузі. Важливо, щоб ветерани мали підтримку та доступ до ресурсів та програм, які можуть допомогти їм досягти своїх цілей та мрій. Це може включати в себе доступ до робочих місць та кар'єрних можливостей, освітні та навчальні ресурси, психологічну та медичну підтримку, фінансову допомогу та багато іншого. Незалежно від того, які мрії та плани у ветеранів після демобілізації, важливо, щоб вони знали, що мають право на допомогу та підтримку від своїх владних органів та громадських організацій.

Після демобілізації ветерани можуть стати частинами різних соціальних груп, які вимагають особливої уваги та підтримки від держави та громадськості. Це можуть бути ветерани війни, ветерани антитерористичної операції, ветерани миротворчих місій, ветерани внутрішніх конфліктів та інші. Одним з найважливіших аспектів допомоги ветеранам є їхнє фізичне та психологічне здоров'я. Після бойових дій ветерани можуть стикатися з різними проблемами, такими як ПТСР, депресія, тривожність, фізичні травми та інші. Тому важливо, щоб держава та громадські організації забезпечували ветеранам доступ до високоякісної медичної та психологічної підтримки.

Крім того, ветерани можуть потребувати допомоги в знаходженні нової роботи або кар'єрних можливостей, особливо у випадку, якщо вони були довгий час у зоні бойових дій. Це може включати в себе різноманітні програми підтримки з працевлаштування, підвищення кваліфікації та навчання.

Загалом, допомога ветеранам після демобілізації – це важлива справа для держави та громадськості. Важливою складовою допомоги ветеранам є створення сприятливих умов для їх повноцінної соціалізації та інтеграції в цивільне суспільство. Наприклад, держава може створити програми для ветеранів, які дозволять їм залучатися до волонтерських проєктів, спортивних заходів, культурних та освітніх заходів.

До інших факторів, які можуть впливати на адаптацію ветеранів, можуть відноситися проблеми з адаптацією до нових рівнів технологічного розвитку та професійних навичок. Вирішення цих проблем можуть допомогти різні інструменти цифрової технології, такі як веб-платформи для онлайн-навчання, мобільні додатки для навчання та інші.

Також важливим аспектом адаптації ветеранів є підтримка їхніх сімей та близьких, які також можуть відчувати наслідки війни. Держава та громадські організації можуть створити програми підтримки для родин ветеранів, що допоможуть їм отримати доступ до необхідних ресурсів.

Навчання ветеранів є важливою складовою процесу адаптації до життя після повернення з війни. Особливо важливим є навчання ветеранів цифровим технологіям, оскільки вони є необхідними для більшості професій та забезпечують розвиток індустрії.

Окрім цього, навчання може допомогти ветеранам підтримувати свій рівень професійних навичок, що в свою чергу забезпечити їм більші шанси на працевлаштування та успішну кар'єру. Навчання може допомогти ветеранам здобувати нові знання та навички, що в свою чергу забезпечить їм можливість розвиватися як професіонали.

Також навчання може сприяти залученню ветеранів до активної громадської участі, допомогти їм знайти нових друзів та співробітників, зміцнити їхню самооцінку та почуття самостійності.

В цілому, навчання є важливим інструментом підтримки ветеранів у процесі адаптації до життя після повернення з війни, тому що це допомагає зберегти їхню робочу спроможність, підтримує їх професійний розвиток, та стимулює їх активну участь у житті громади.

Навчання також бути корисним для підвищення рівня освіти ветеранів, що в свою чергу може сприяти їхній інтелектуальній та соціальній інтеграції. Це може допомогти їм знайти роботу, отримати більше можливостей для особистого розвитку та взаємодії з іншими людьми. Крім того, навчання може допомогти ветеранам розібратися зі складними ситуаціями, що виникають в їхньому житті, знайти рішення для проблем та збільшити свою впевненість в своїх можливостях. Вивчення нових навичок та знань може стати частиною процесу реабілітації, який допоможе ветеранам повернутися до нормального життя після війни. Отже, навчання є важливою складовою процесу адаптації ветерана до життя після демобілізації. Воно допомагає зберегти робочу спроможність, знайти нові можливості для професійного та особистого розвитку, сприяє соціальній інтеграції та забезпечує збільшення впевненості в своїх можливостях.

Розглянемо результати опитування: 47,7% хотіли розвиватися у своїй спеціальності, 13,6% хотіли розвиватися у військовій освіті, 29,4% - хотіли побудувати власний бізнес у сфері торгівлі, 16,7% у сфері державного управління, 12,7% хотіли побудувати свій бізнес у сфері виробництва, 8,3% – у сфері ІТ, 1,2% хотіли займатися громадською діяльністю тощо (рис.14).

Можемо констатувати, що попит на удосконалення навичок з публічного управління, побудови власного бізнесу в сфері торгівлі і виробництва, управління громадською організацією після війни має великі перспективи до зростання. І тому так важливо будувати будь-які стратегії залучення до навчання за допомогою цифрових технологій.

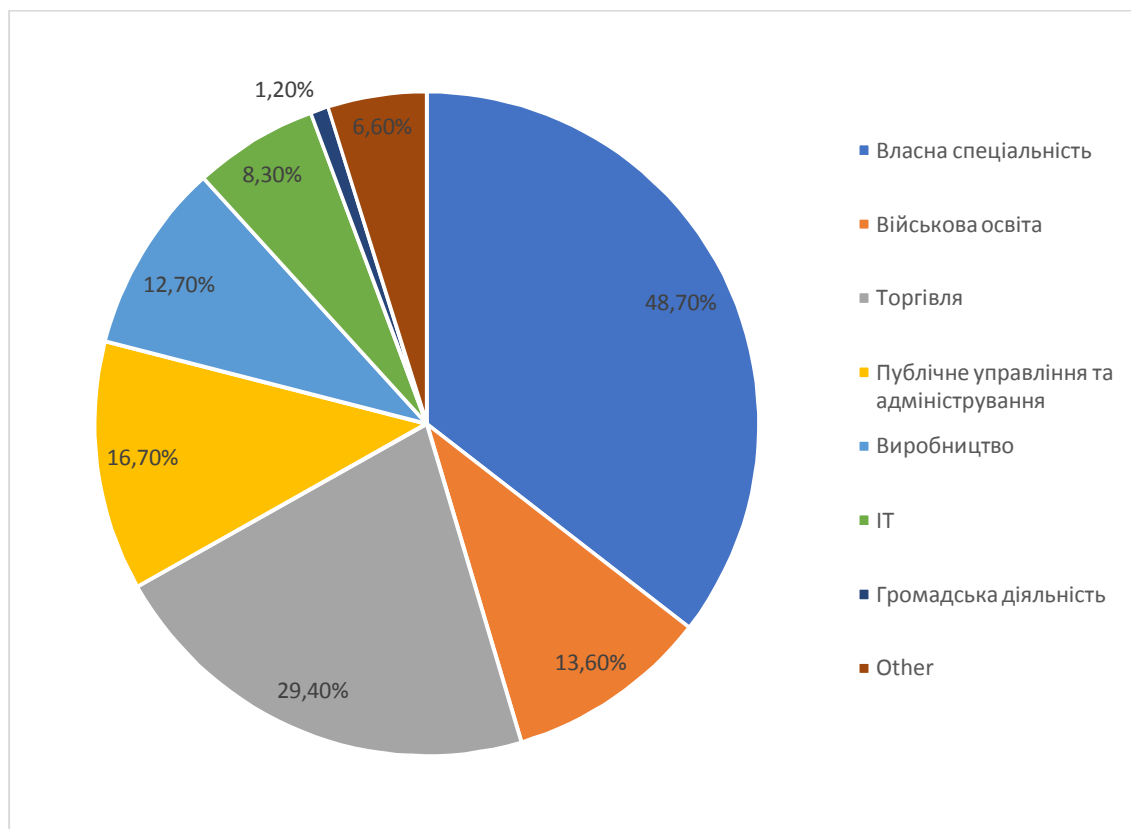

Рисунок 14 – Сфера, в якій респонденти бажають розвиватись

Щодо навичок, які б респонденти хотіли би покращити ми отримали такі дані. Так, 53,1% респондентів хотіли би оволодіти навичками ораторського мистецтва, 53,1% – управління конфліктами, 50,9% – ефективній комунікації, 44,3% управлінню проектами, 32,5% – організації власного бізнесу, веденню ФОП, 27,2% - регуляцією емоцій, 9,2% – управлінню громадськими організаціями (рис.15).

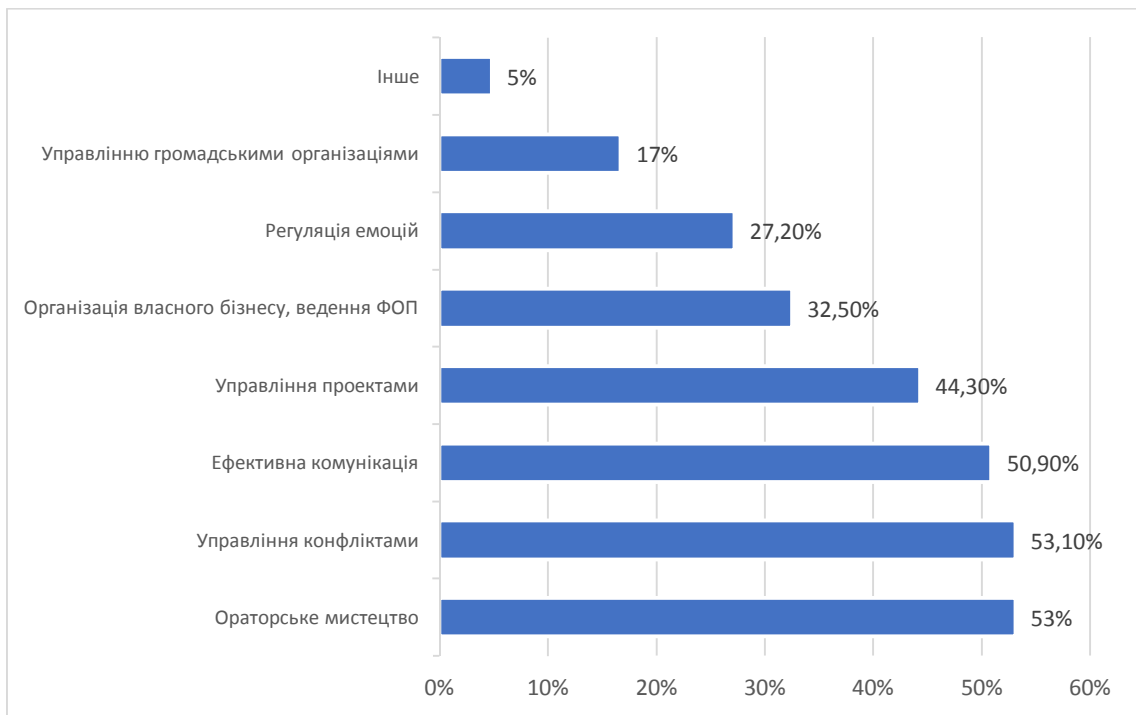

Рисунок 15 – Навички, які б респонденти хотіли би покращити

Статистика показує значне збільшення конфліктів в родинях військових, тому навички регуляції емоцій, ефективної комунікації, управління конфліктами важливо включати як додатковий компонент програм освіти ветеранів війни.

На запитання за якими принципами респонденти будуть обирати заклад вищої освіти (ЗВО) для подальшого навчання ми отримали такі дані. Так, 50,9% зацікавлені в безкоштовному навчанні, 53,5% зорієнтовані на наявність спеціальності, яка цікавить, 31,1 % керуються зручним розташуванням закладу (близько від дому), 20,6 % керувалися рекомендаціями побратимів, 17,5 % хотіли отримати освіту за кордоном, 9,6% обрали б ЗВО, який займає найвищі позиції у загальному рейтингу ЗВО, 18% - обрало низьку вартість навчання порівняно з іншими ВНЗ (рис 16).

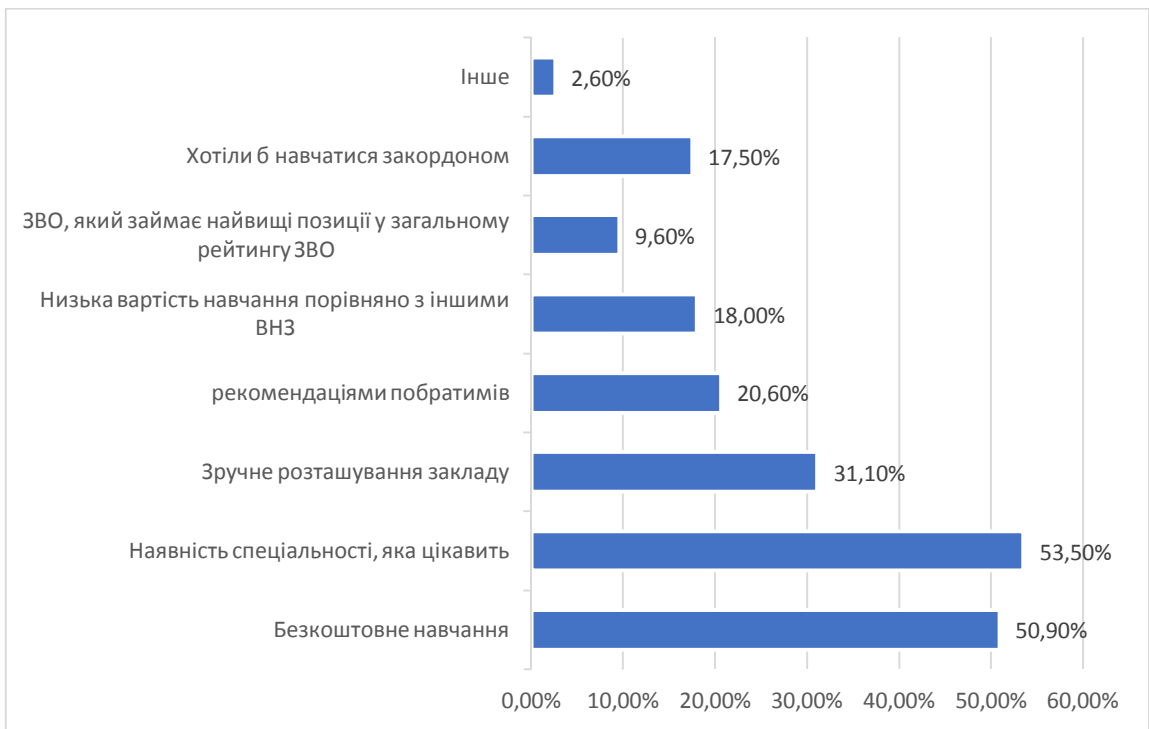

Рисунок 16 – За якими принципами респонденти будуть обирати заклад вищої освіти (ЗВО) для подальшого навчання

Щодо актуальності вартості навчання тільки для 10,8% респондентів питання вартості навчання не є важливим, для 85% відсотків питання вартості важливе, тому так важливо, інформацію про державну освітню підтримку ветеранів (рис. 17).

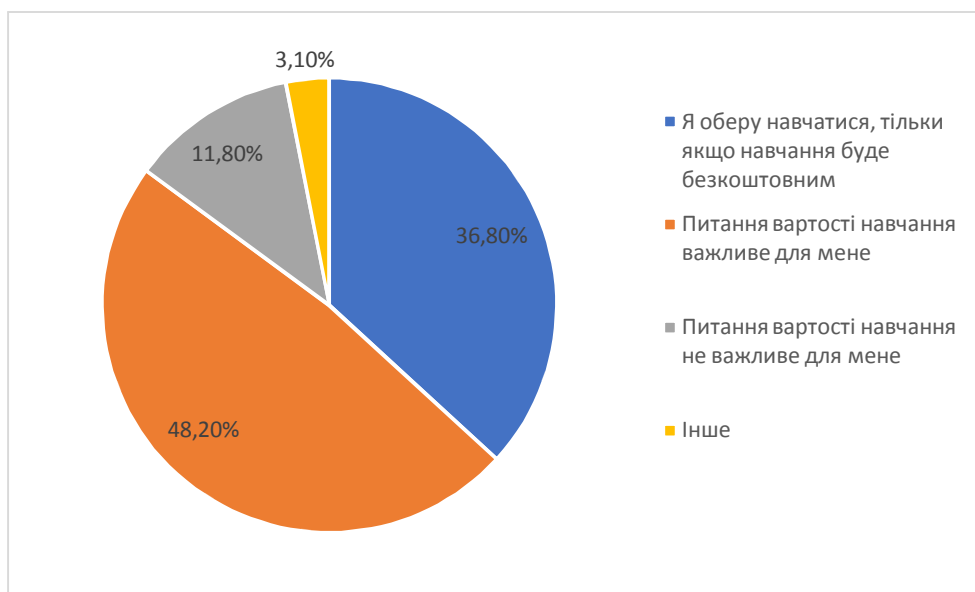

Рисунок 17 – Актуальність вартості навчання

На запитання де краще розміщувати інформацію про освітні можливості було отримано наступні дані. Так, “Чат-бот для ветеранів” для отримання інформації обирали 73,7%. 51,8% дієвим вважають отримання інформації через військкомати, 44,7% – через військові частини, 39,5% – через центри зайнятості, 15,4% – бачать сенс в поширенні інформації в медичних закладах (рис 18).

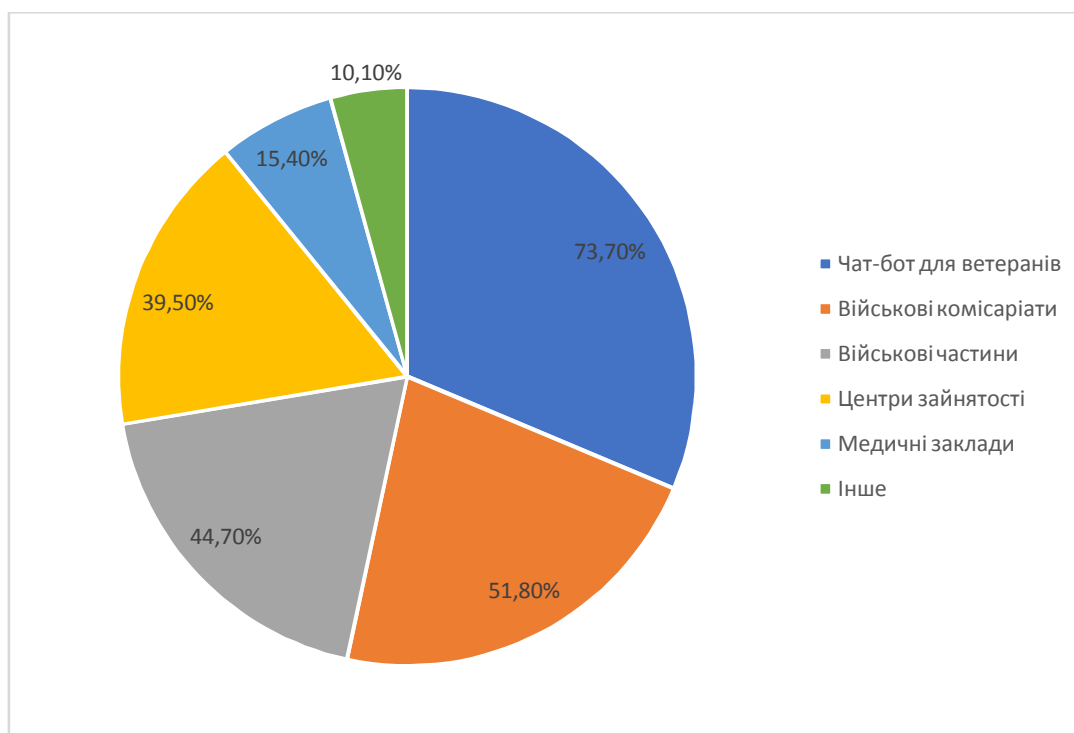

Рисунок 18 – Де краще розміщувати інформацію про освітні можливості.

З цієї частини ми отримали інформацію про запити і умови, при яких ветерани готові отримувати освіту, проходити підвищення кваліфікації.

З'ясування форм організації навчання, які ветерани вважають ефективними. Наше опитування показало, що найбільш популярним є запит на короткострокове навчання онлайн з отриманням нової спеціальності 43%, 21,5% готові долучитися до нового навчання очно, з відривом від виробництва, 15,8% готові отримати магістерський рівень освіти протягом 1,5-2 років, 9,2% готові навчатися 4-6 років, 8,3% готові отримувати другу освіту протягом 2,5-3 років (рис 19).

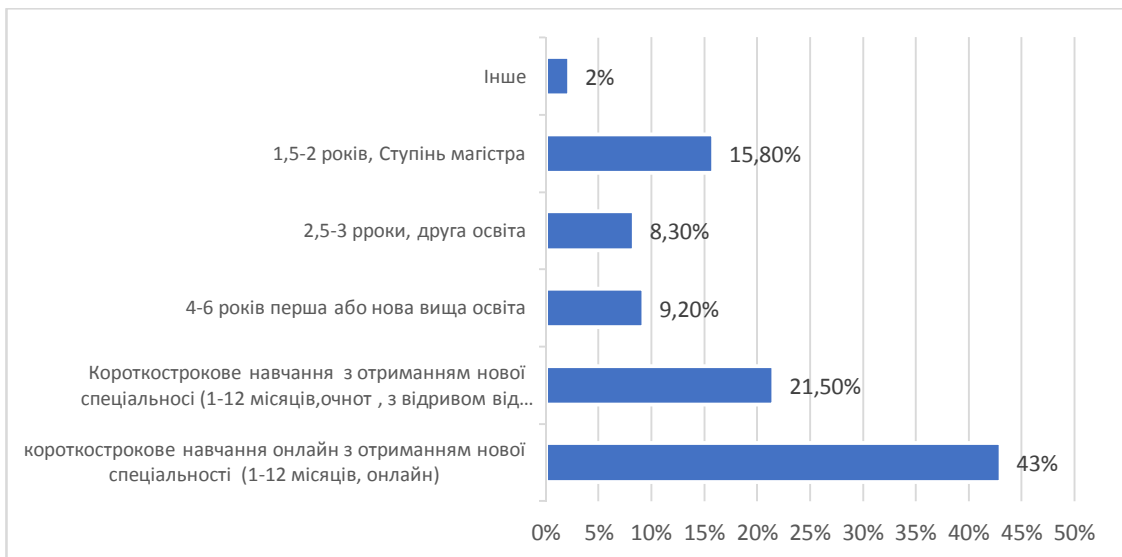

Рисунок 19 – Ефективні за термінами навчання форми навчання

48,2% респондентів вважають для себе ефективним навчання онлайн із зручного для себе місця, 34,2% віддають перевагу гібридним форматам, 16,2% – висловились за фізичну присутність з викладачем у одному приміщенні. Додатково було поставлено питання щодо розвитку «м'яких навичок» (soft skills), які важливі в будь-якій сфері діяльності і робить випускника вишу більш впевненим в собі і більш ефективним під час спілкування з людьми (рис 20).

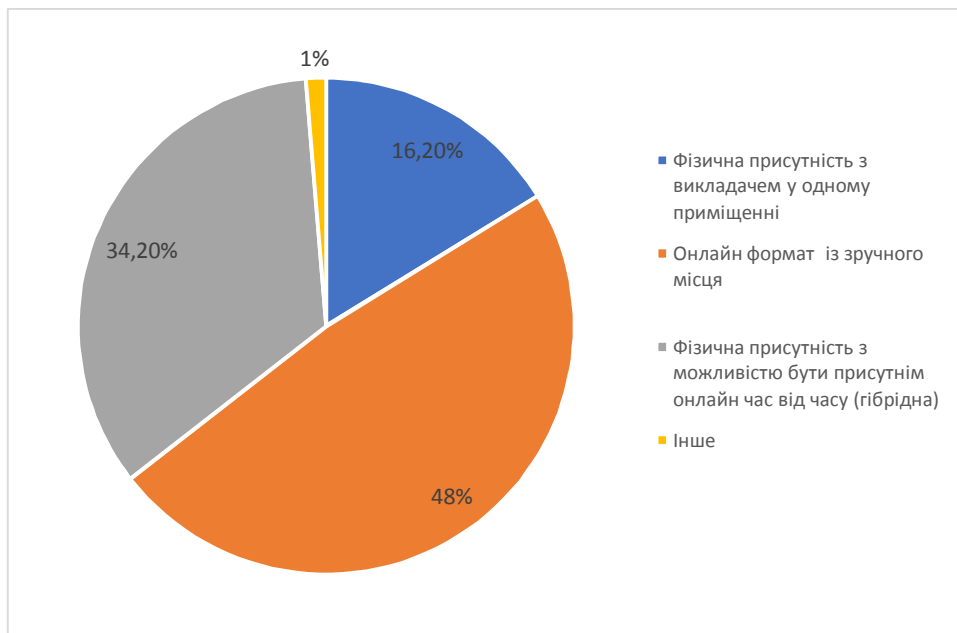

Рисунок 20 – Ефективні за способами організації навчання форми навчання

Дослідження ефективності навчання за умови використання викладачами певних методів роботи на думку респондентів показало наступні результати, які для наочності подаємо у вигляді рисунку 21.

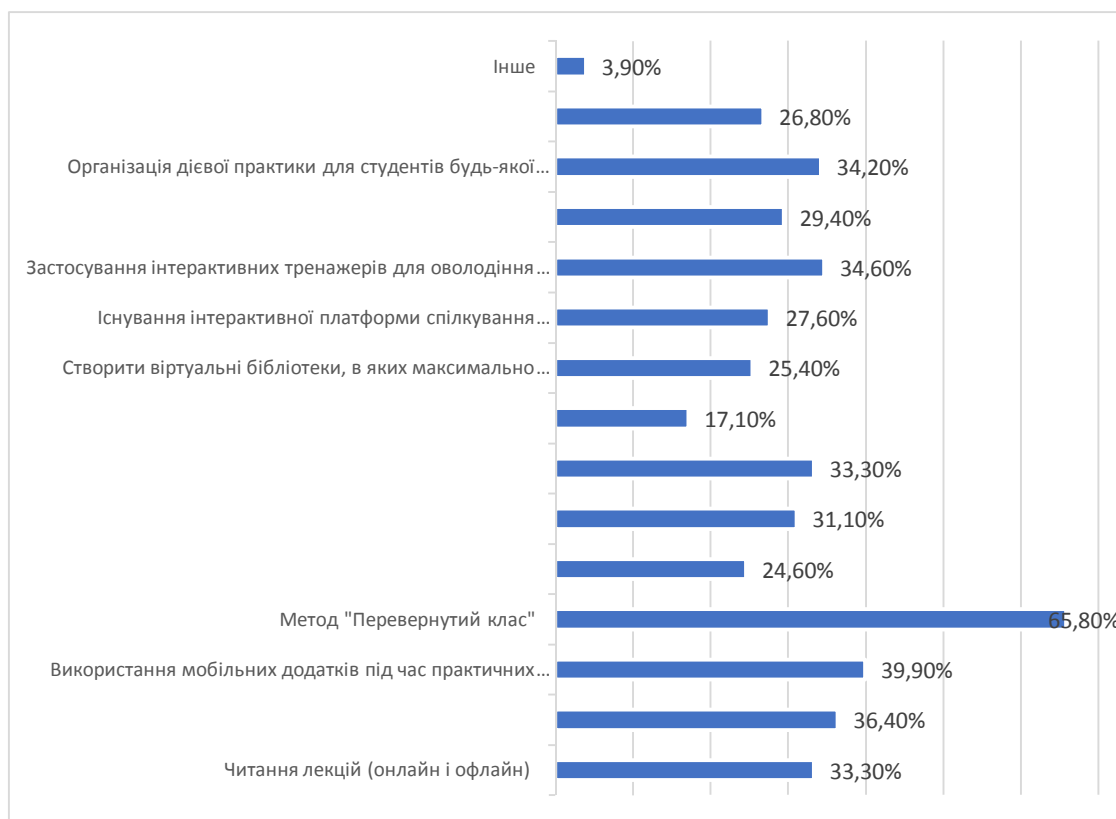

Рисунок 21 – Респонденти вважають для себе навчання ефективним, якщо викладачі використовують наступні методи роботи.

Аналізуючи відповіді респондентів бачимо наступні результати: читати лекції (онлайн і офлайн) (33,3%), робити презентацію з подальшим поширенням її серед студентів (36,4%), використовувати мобільні додатки під час практичних занять (39,9%), розмістити відеоуроки для вільного перегляду, а під час пар проводити живе обговорення з теми і її практичного застосування (методика «Перевернутий клас») (65,5%), за програмою ЗВО розробити онлайн-курси, надати студентам до них доступ і врахувати оцінки за їх проходження (24,6%), викладачі заздалегідь дають матеріали по курсу, питання для заліку/іспиту і організують консультації (31,1%), викладачі вміють поєднувати онлайн і офлайн-формати, щоб всім було чутно і видно (33,3%), викладачі кафедри регулярно проводять тематичні практичні конференції (17,1%), створити віртуальні бібліотеки, в яких максимально повно представлена потрібна література (25,4%), існування інтерактивної платформи спілкування викладачів і студентів (27,6%), застосування інтерактивних

тренажерів для оволодіння практичними навичками (34,6%), організація проектної діяльності (індивідуально, в парах, малих групах) (29,4%), організація дієвої практики для студентів будь-якої форми навчання (34,2%), створення онлайн ігор, рольових ігор, симуляцій (онлайн і офлайн) (26,8%), інше (3,9%).

Для наочності перенесемо інформацію в описову таблицю 3.

Таблиця 3 – Ранжування методів роботи викладачів в процесі навчання.

№	Методи роботи	Кількість виборів
1	Розміщення відеоуроків для вільного перегляду, а під час пар проводити живе обговорення з теми і її практичного застосування (методика "Перевернутий клас")	150
2	Використання мобільні додатки під час практичних занять	91
3	Підготовка презентацій з подальшим поширенням її серед студентів	83
4	Створення онлайн ігор, рольових гір, симуляцій (онлайн і офлайн)	61
5	Застосування інтерактивних тренажерів для оволодіння практичними навичками	61
6	Читання лекцій (онлайн і офлайн)	76
7	Викладачі вміють поєднувати онлайн і офлайн-формати, щоб всім було чутно і видно.	76
8	Викладачі заздалегідь дають матеріали по курсу, питання для заліку/іспиту і організують консультації.	71
9	Організація проектної діяльності (індивідуально, в парах, малих групах)	67
10	Організація дієвої практики для студентів будь-якої форми навчання	78
11	За програмою ЗВО розробити онлайн-курси, надати студентам до них доступ і врахувати оцінки за їх проходження	56
12	Створити віртуальні бібліотеки, в яких максимально повно представлена потрібна література	68
13	Викладачі кафедри регулярно проводять тематичні практичні конференції	39
14	Існування інтерактивної платформи спілкування викладачів і студентів	63
15	Інше	9

Найбільш ефективною стратегією сучасного навчання респонденти вважають розміщення відеоуроків для вільного перегляду, а під час пар

проводити живе обговорення з теми і її практичного застосування (методика «Перевернутий клас») – 65,8 %.

Ефективність навчання пов'язана з тим, які формати запропоновані викладачами і на скільки на них є відгук від студентів.

Рівень знайомства ветерана з інструментами цифровізації, які створюють умови для ефективного навчання. Для ветеранів, особливо тих, хто повертається до цивільного життя після війни, дуже важливо мати можливість підвищити свою кваліфікацію та здобути нові навички, щоб успішно адаптуватися до світу, який змінюється.

Рівень ознайомленості з платформами для навчання показав негативний результат. На жаль, більшість респондентів не знайома з жодною платформою (65,5%). Серед найпоширеніших вони називають Prometheus (18,4%), Udemy (11%), Coursera (7%) (рис.22).

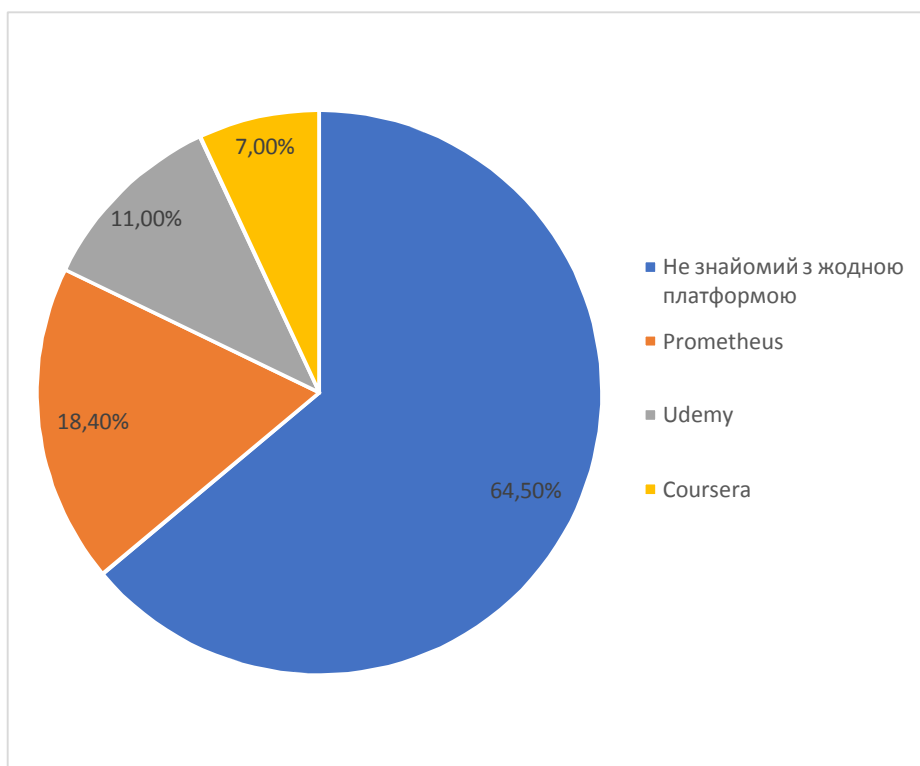

Рисунок 22 – Рівень ознайомленості з платформами для навчання

Критичним є рівень ознайомленості респондентів з системами управління навчанням (72,8%). Тільки 10,1 % респондентів знайомі з Moodle, 8,8% – з Canvas Network (рис 23).

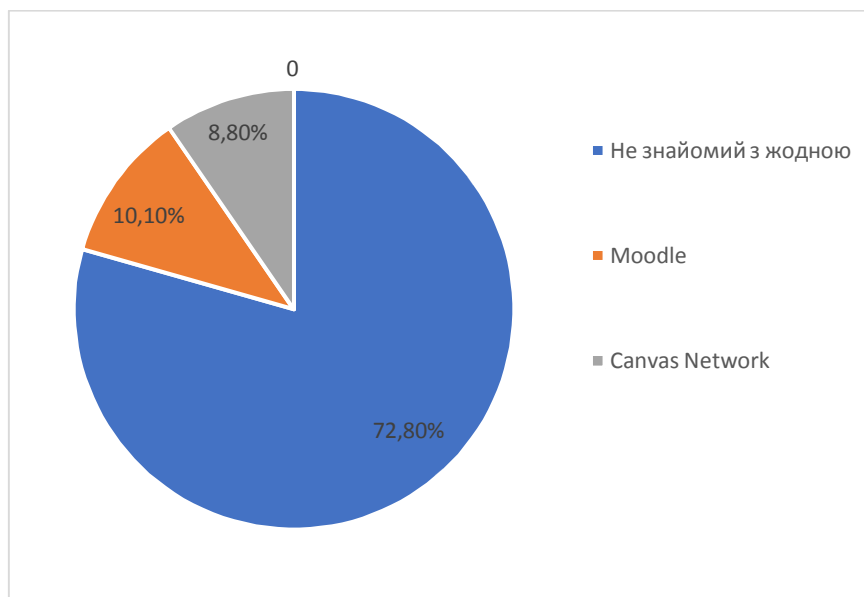

Рисунок 23 – Рівень ознайомленості з системами управління навчанням.

На рисинку 24 бачимо, що найбільш популярними є Zoom (71,1%), Skype (53,9%), третє місце зі значним відривом займає Google Meet (29,4%)

Інші програми мають невеличкий відсоток своїх прихильників, Discort і Slack не були включені в запитання анкети, але були названі респондентами як ті, які їм відомі і ними користуються.

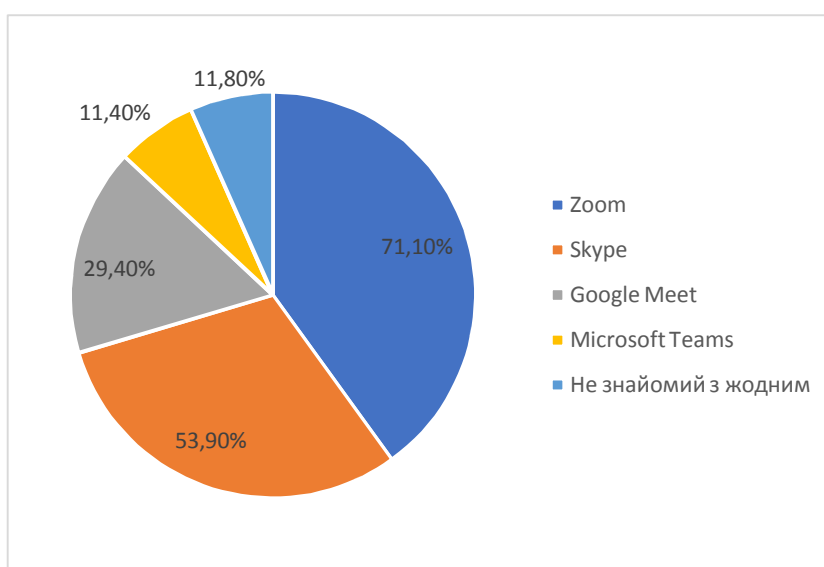

Рисунок 24 – Рівень ознайомленості з платформами для відеоконференцій

Найпоширенішими платформами для зберігання інформації респонденти визначили Google Doc (62,7 %) та Dropbox (24,%) (рис 25).

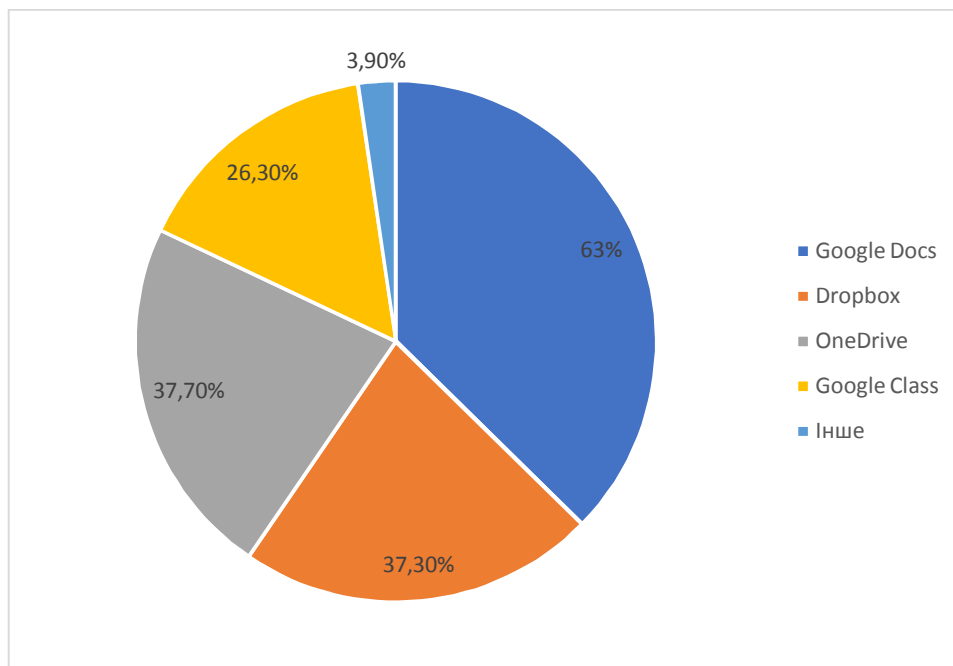

Рисунок 25 – Рівень ознайомленості з платформами для зберігання інформації

На жаль, більшість респондентів не знайома з мобільними додатками, які можна використовувати в процесі навчання (64%). Найбільш відомим є додаток Duolingo (26,3%) (рис 26).

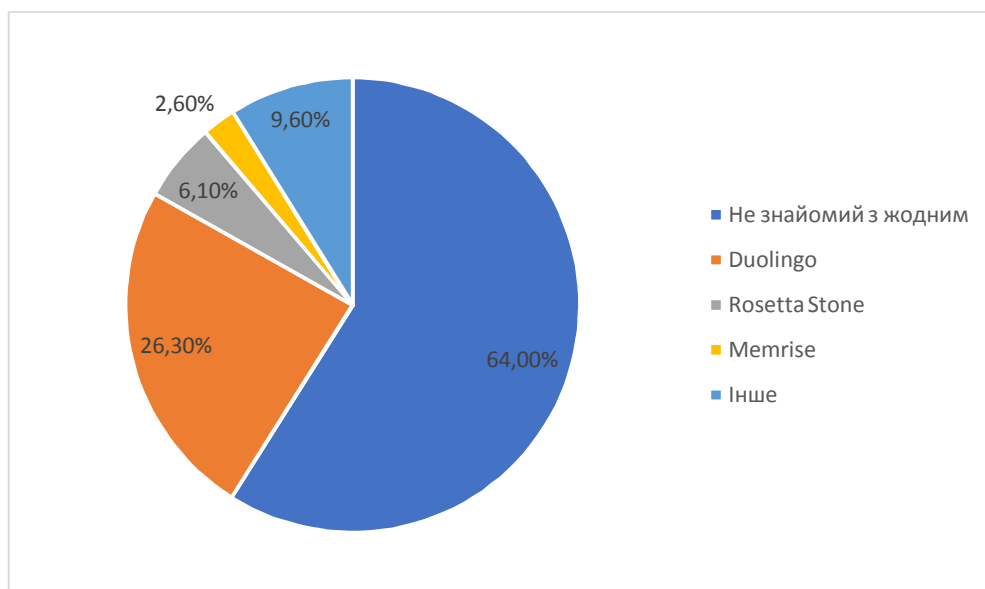

Рисунок 26 – Рівень ознайомленості з мобільними додатками.

Говорячи про інструменти знайомства з розширеною віртуальною реальністю, бачимо, на жаль, критична більшість респондентів не знайома з інструментами розширеної віртуальної реальності (75,4%) (рис 27).

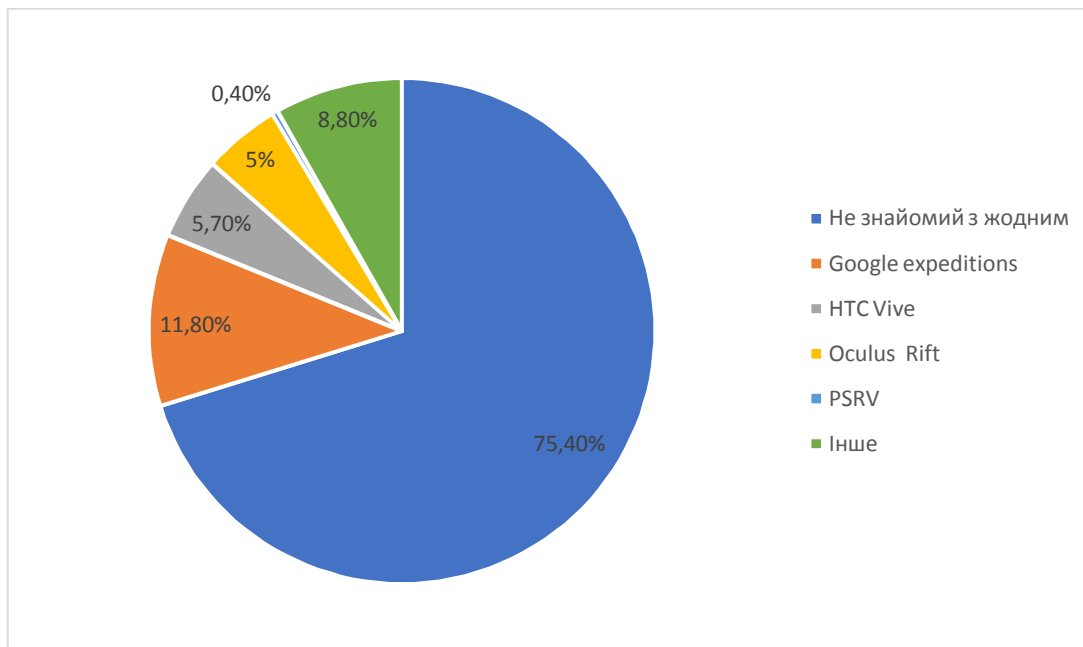

Рисунок 27 – Рівень ознайомленості з інструментами розширеної віртуальної реальності

Окуляри віртуальної реальності Play Station VR (PSVR) не були включені в текст анкети, але були названі респондентами. З дослідження бачимо, що невеличкий відсоток респондентів чули і використовувати ці цифрові інструменти.

На жаль, критична більшість респондентів не знайома з інструментами для фіксації напрацювань індивідуальної чи групової роботи (77,6%) (рис. 28).

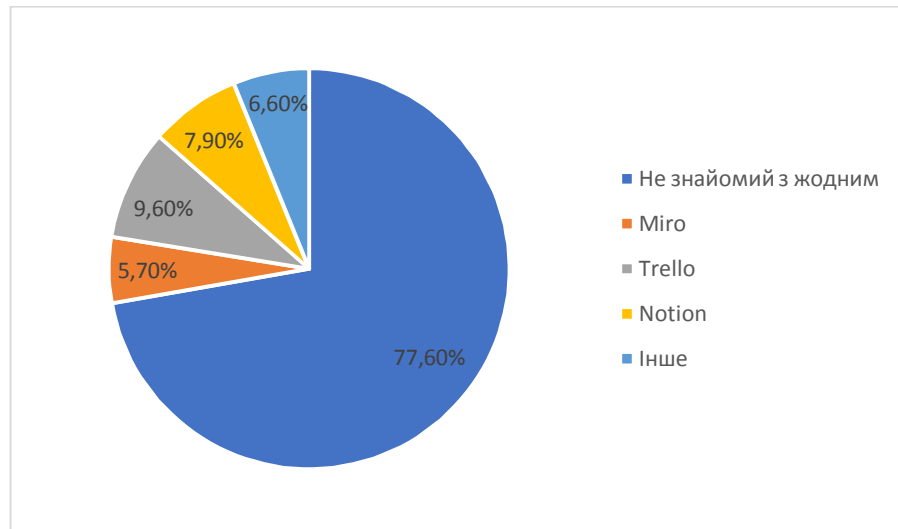

Рисунок 28 – Рівень ознайомленості з інструментами для фіксації напрацювань
 На жаль, критична більшість респондентів не знайома з ігровими цифровими інструментами (75,4%) (рис 29).

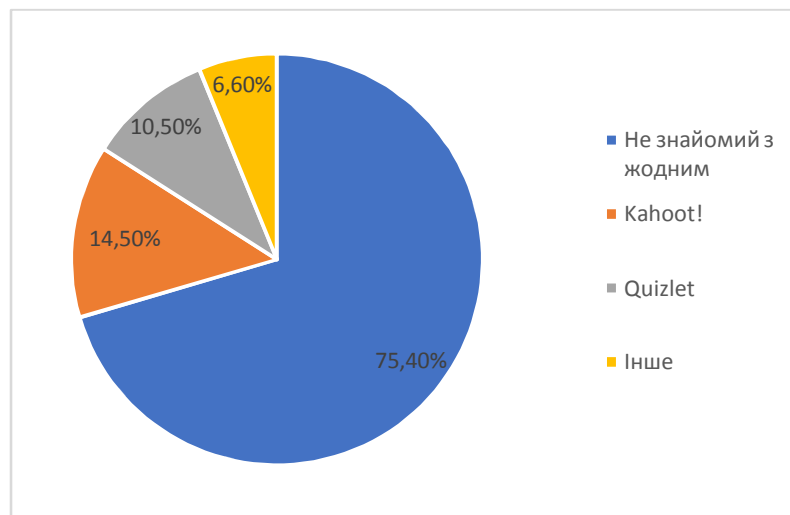

Рисунок 29 –
 ознайомленості
 цифровими інструментами

Рівень
 з ігровими

Підсумовуючи цей компонент дослідження бачимо критичний рівень практики використання різноманітних цифрових освітніх інструментів. Серед причин, можемо визначити такі:

- викладачі не пропонують використовувати – студенти не використовують,
- відсутність інформації про альтернативні цифрові інструменти, схильність до використання тих, до яких звик, навіть якщо їх можливості обмежені.

Рівень задоволеності ветерана роботою органів місцевого самоврядування. Як бачимо із дослідження, тільки 11 % респондентів низько оцінюють діяльність представників органів місцевого самоврядування (рис 30).

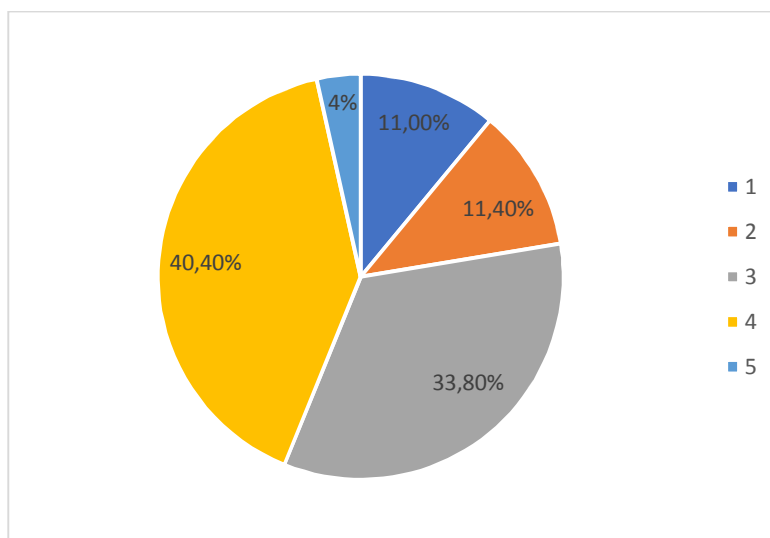

Рисунок 30 – Рівень задоволеності ефективністю роботи представників органів місцевого самоврядування

Тільки 13,6% респондентів низько оцінюють діяльність депутатського корпусу (рис. 31).

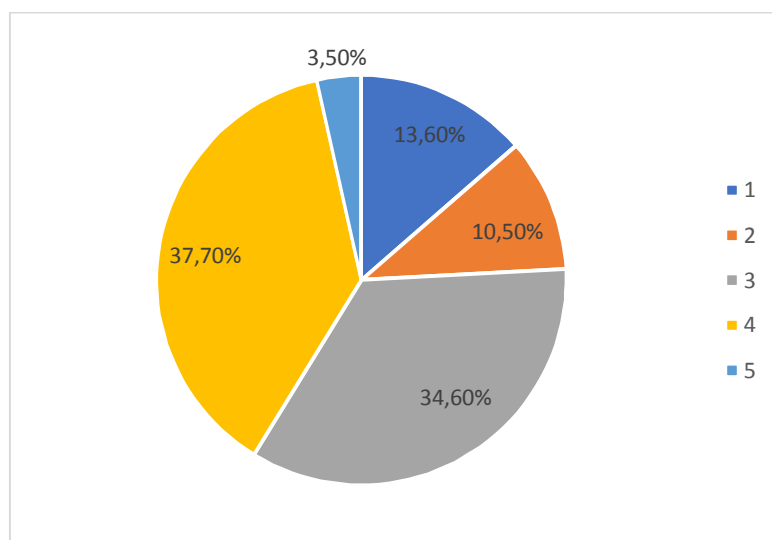

Рисунок 31 – Рівень задоволеності ефективністю роботи депутатського корпусу

Неефективним вважають вектор розвитку громад 7,9% респондентів (рис. 32).

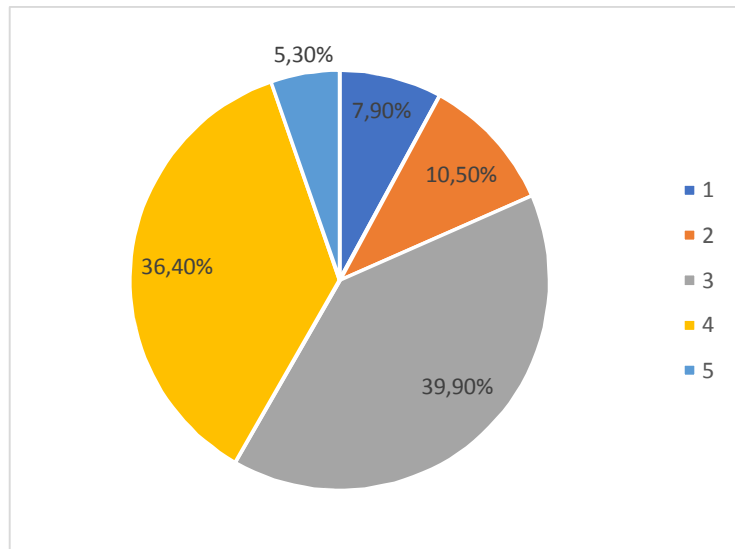

Рисунок 32 – Рівень ефективності розвитку громад

Такі результати можуть свідчити про довіру до місцевої влади, депутатського корпусу, демократичні процесу на місцях, децентралізацію, завдяки якій відбувається поступове включення думки місцевих жителів в стратегічні плани розвитку громад тощо.

Висновки

Освіта, перекваліфікація, підвищення кваліфікації є однією з найважливіших складових успішної адаптації до цивільного життя. Не зважаючи на те, що Міністерство освіти і науки розробило систему освітньої підтримки ветеранів війни та учасників бойових дій під час вступної кампанії та на період навчання, вважаємо, що в суспільстві не розвинена система формування мотивації до навчання, підвищення рівня освіти та перекваліфікації.

Опитування ветеранів показало позитивний прогноз щодо запиту на отримання додаткової освіти, задоволеність своєю спеціальністю та бажання пройти додаткове підвищення кваліфікації, отримання нової спеціальності, але дуже низький відсоток включило це у свої плани.

Тому так важливо розвернути вже зараз інформаційну кампанію щодо можливостей ВНЗ в сфері навчання ветеранів.

Дуже низький відсоток ветеранів планують працювати в громаді в органах державної влади, дуже мало ветеранів хочуть відкрити власний бізнес. Це означає, що може вирости попит саме на навчання в сфері державного управління та адміністрування, менеджменту, організації бізнесу тощо.

Попит на удосконалення навичок з публічного управління, побудови власного бізнесу в сфері торгівлі і виробництва, управління громадською організацією після війни має великі перспективи до зростання. І тому так важливо будувати будь-які стратегії залучення до навчання за допомогою цифрових технологій.

Однією з успішних стратегій залучення ветеранів до навчання є використання діючих платформ для навчання. У співраці з провідними українськими і іноземними платформами можливо розробити окремі корисні курси з посиланням на заклади освіти України, де можна поглибити свої знання.

Фінансова доступність освіти є одним з чинників, який буде впливати на отримання освіти і перекваліфікацію ветеранів.

Респонденти віддають перевагу короткостроковому навчанню – 1-12 місяців онлайн чи офлайн з відривом від роботи. Тобто, можна стверджувати, що є запит на створення короткострокових програм навчання та підвищення кваліфікації.

Половина респондентів вважають для себе ефективним навчання онлайн із зручного для себе місця, менше половини віддали перевагу гібридним форматам, і тільки чверть опитаних висловились за фізичну присутність з викладачем у одному приміщенні.

Цінним є те, що є запит на онлайн навчання. І саме тут цифрові інструменти освіти можуть надати доступ до якісної освіти.

Сучасні освітні програми навчання неможливі без розвитку “м’яких навичок” (soft skills), які важливі в будь-якій сфері діяльності і робить випускника ВНЗ більш впевненим в собі і більш ефективним під час спілкування з людьми.

Варто підготувати фахові спецкурси саме з цих тем в будь-якій програмі навчання, перекваліфікації і підвищення кваліфікації. Емоційний інтелект як здатність усвідомлювати сенс власних емоцій та використовувати отримані при цьому знання для управління собою та стосунками з іншими людьми – одна з головних навичок нашого часу. У топ-10 здібностей, необхідних для ведення бізнесу до 2020 року, він був включений до Всесвітнього економічного форуму в Давосі. Кореляція між високим емоційним інтелектом та доходом, посадою та рівнем позиції вкрай помітна. Статистика досліджень серед бізнесменів у США показала, що 90% успішних людей мають емоційний інтелект вищий за середній і заробляють на 60% більше.

Не менш цікавим є запит на формати навчання. Респонденти зацікавлені в практичній орієнтації навчання і тому віддають перевагу наступним формам роботи: розміщення відеоуроків для вільного перегляду, а під час пар проводити живе обговорення з теми і її практичного застосування (методика "Перевернутий клас") (150 виборів); використання мобільних додатків під час практичних занять (91 вибор); створення викладачами презентацій і їх поширення серед студентів (83 вибори); створення онлайн ігор, рольових ігор, симуляцій (онлайн, офлайн) (241 вибор); читання лекцій на місці (76 виборів)

Війна, не дивлячись на жахливі наслідки, може відкрити в особистості військових лідерський потенціал. В мирний час він потребує реалізації, тому так багато запитів на додаткові знання з управління організаціями, керування бізнесом та проектами.

Для залучення ветеранів до навчання важливо створити чат-бот для ветеранів, розміщувати інформацію у військоматах передавати у військові частини центри зайнятості. Вважаємо, що ветерани потребують не тільки інформації стосовно пільг, порядку отримання земельної ділянки і інформації щодо системи державної підтримки освіти ветеранів, а і додаткової конкретної інформації про можливості навчальних закладів в їх регіонах. Враховуючи, що мислення ветерана в період адаптації переважно логічне, то чітка і

структурована інформація про наявні спеціальності, тривалість курсу, терміни подачі заяв приведуть до того, що вони оберуть для себе ці можливості.

Корисними в цьому процесі можуть бути цифрові інструменти. В цій роботі ми розглядали цифрові інструменти як засіб забезпечення доступності якісної освіти для ветеранів в процесі їх адаптації до цивільного життя. І для реалізації саме цієї мети важливо: розуміти всі переваги і недоліки окремих інструментів; створити певні ресурси про освітні можливості для ветеранів і розвернути інформаційну кампанію стосовно доступу до цих ресурсів для ветеранів; моніторити запити ветеранів і створювати додаткові цифрові інструменти; усвідомлювати, що ветерани для повноцінної соціальної адаптації потребують спілкування, включеності, активності, роботи в малих групах, спілкуванню на рівних.

Саме цифрові інструменти створюють позитивні і безпечні умови для повноцінного повернення ветеранів до цивільного життя.

Отже, можна стверджувати, що процес адаптації ветеранів до суспільного життя можна покращити за рахунок полегшення доступу до якісної освіти за допомогою інструментів цифровізації освіти.

Список використаних джерел

1. Аналітична інформація за даними Міністерства у справах ветеранів України. *Міністерство у справах ветеранів України*. URL: <https://data.mva.gov.ua/>
2. Двадцять загальнонаціональне опитування. Образ ветеранів в українському суспільстві (14-16 січня 2023). *Соціологічна група "Рейтинг"*. URL: https://ratinggroup.ua/research/ukraine/dvadcyate_zagalnonac_onalne_opituvanny_u_kra_na_p_d_chas_v_yni_obraz_veteran_v_v_ukra_nskomu_susp_lst.html
3. Красильщиков А. Соціальна адаптація звільнених у запас військовослужбовців (проблеми та досвід їх вирішення в Україні та зарубіжних країнах). *Демографія та соціальна економіка*. 2005. Т. 2. С. 117–125.
4. Абрамов Є.В. Адаптація військовослужбовців, звільнених в запас як інструмент забезпечення їх конкурентоспроможності на ринку праці. *Економіка і організація управління*. 2016. №2 (22). С. 259-265.
5. О.О. Буряк, М.І. Гіневський Соціальна адаптація армії України до нових умов існування. *Збірник наукових праць Харківського національного університету Повітряних Сил*. 2014. № 4(41). С. 160-166.
6. Вдовиченко Т. Соціальна та професійна адаптація звільнених військовослужбовців як об'єкт фінансового забезпечення. *Світ фінансів*. 2017. № 1 (50). С. 166–180.
7. Берездецька Л. Особливості користування державними програмами демобілізованими учасниками АТО в українському суспільстві. *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право*. 2016. Випуск 1/2 (29-30). С. 30-38.
8. Харченко О., Мраморнова О. Проблеми ветеранів антитерористичної операції на сході України. *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія «Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи»*. 2016. Том 37 С. 115-124.
9. Психологічна та соціальна допомога очима ветеранів АТО. МБФ «Відродження», Психологічна кризова служба України. URL: https://www.irf.ua/psikhologichna_ta_sotsialna_dopomoga_ochima_veteraniv_ato/.
10. Виконання Плану заходів щодо медичної, психологічної, професійної реабілітації та соціальної адаптації учасників антитерористичної операції. Київ. : ГО «Всеукр. правозахисна орг. «Юрид. сот.»., 2017. URL: https://legal100.org.ua/wp-content/uploads/2018/06/Analitic_Report_2017_359r.pdf.
https://legal100.org.ua/wp-content/uploads/2018/06/Analitic_Report_2017_359r.pdf

11. Реінтеграція ветеранів в Україні. Національне опитування. Київ : MOM, Прямуємо разом, М-во у справах ветеранів України, 2022. 58 с. URL: https://ukraine.iom.int/sites/g/files/tmzbd11861/files/documents/VETERANS'%20RE%20INTEGRATION%20IN%20UKRAINE_UKR-NEW.pdf
12. Terziev, V., Dimitrova, S. A new view on social adaptation of the military, discharged from military service in Bulgaria.. *European Scientific Journal*. 2014. vol. 2. URL: from <https://eujournal.org/index.php/esj/article/viewFile/4792/4608>
13. Elnitsky C. A., Fisher M. P., Blevins C. L. Military Service Member and Veteran Reintegration: A Conceptual Analysis, Unified Definition, and Key Domains. *Frontiers in Psychology*. 2017. Vol. 8. URL: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2017.00369>
14. Transition From the Military Into Civilian Life / L. Cooper et al. *Armed Forces & Society*. 2016. Vol. 44, no. 1. P. 156–177. URL: <https://doi.org/10.1177/0095327x16675965>
15. Jones E. Historical approaches to post-combat disorders. *Philosophical Transactions of the Royal Society B: Biological Sciences*. 2006. Vol. 361, no. 1468. P. 533–542. URL: <https://doi.org/10.1098/rstb.2006.1814>
16. Morin R. The Difficult Transition from Military to Civilian Life. *Pew Research Center*. 2011. <https://www.pewresearch.org/social-trends/wp-content/uploads/sites/3/2011/12/The-Difficult-Transition-from-Military-to-Civilian-Life.pdf>
17. Cornum R., Matthews M., Seligman M. Comprehensive Soldier Fitness. Building Resilience in a Challenging Institutional Context. *American Psychologist*. 2011. URL: <https://www.apa.org/pubs/journals/releases/amp-66-1-4.pdf>
18. White T. The buddy system. *Stanford Medicine Magazine*. URL: <https://stanmed.stanford.edu/the-buddy-system>
19. Buddy to Buddy Volunteer Mentorship Program. SOM - *State of Michigan*. URL: <https://www.michigan.gov/mvaa/other-benefits-and-resources/panel-state/buddy->
20. Арешонков В. Ю. Цифровізація вищої освіти: виклики та відповіді. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2020. Т. 2, № 2. URL: <https://doi.org/10.37472/2707-305x-2020-2-2-13-2> (
21. Buinytska O., Varchenko-Trotsenko L., Hrytseliak B. Digitazation of Higher Education Institution. *Educological discourse*. 2020. No. 1. P. 64–79. URL: <https://doi.org/10.28925/2312-5829.2020.1.6>
22. Особливості цифровізації освітнього процесу у вищій школі / Карплюк С.О. // Інформаційно-цифровий освітній простір України: трансформаційні процеси і перспективи розвитку. Матеріали методологічного семінару НАПН України. 4 квітня 2019 р. / За ред. В.Г. Кременя, О.І. Ляшенка; укл. А.В. Яцишин, О.М. Соколюк. – К, 2019. – 361 с. – С. 188–197.

23. Науково-методичне забезпечення цифровізації освіти України: стан, проблеми, перспективи / В. Г. Кремень та ін. Herald of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine. 2022. Т. 4, № 2. С. 1–49. URL: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4223>
24. Mertala P. Paradoxes of participation in the digitalization of education: a narrative account. *Learning, Media and Technology*. 2019. Vol. 45, no. 2. P. 179–192. URL: <https://doi.org/10.1080/17439884.2020.1696362>
25. Schmidt J. T., Tang M. Digitalization in Education: Challenges, Trends and Transformative Potential. *Führen und Managen in der digitalen Transformation*. Wiesbaden, 2020. P. 287–312. URL: https://doi.org/10.1007/978-3-658-28670-5_16
26. Crittenden W. F., Biel I. K., Lovely W. A. Embracing Digitalization: Student Learning and New Technologies. *Journal of Marketing Education*. 2018. Vol. 41, no. 1. P. 5–14. URL: <https://doi.org/10.1177/0273475318820895>
27. Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту». *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#Text>
28. Про соціальний і правовий захист осіб, стосовно яких встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України, та членів їхніх сімей. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2010-20#Text>
29. Про затвердження Порядку та умов забезпечення соціальної та професійної адаптації осіб, які звільняються або звільнені з військової служби, з числа ветеранів війни, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, членів сімей таких осіб, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України та постраждалих учасників Революції Гідності. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/432-2017-%D0%BF#Text>
30. Кодекс законів про працю України. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>
31. Про затвердження Положення про Національну освітню електронну платформу. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0702-18#Text>
32. Про затвердження Положення про електронний підручник. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0621-18#Text>
33. Про затвердження Положення про електронні освітні ресурси. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1695-12#Text>

34. Мінцифри оприлюднює Рамку цифрової компетентності для громадян. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/mincifri-oprilyudnyuye-ramku-cifrovoyi-kompetentnosti-dlya-gromadyan>
35. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>
36. Міністерство освіти і науки України - Затверджені стандарти вищої освіти. *Головна | Міністерство освіти і науки України.* URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini/zatverdzheni-standarti-vishoyi-osviti>
37. Дія.Освіта. *Дія.Освіта.* URL: <https://osvita.diia.gov.ua/>
38. Міністерство цифрової трансформації України. *Міністерство цифрової трансформації України.* URL: <https://thedigital.gov.ua/>
39. Міністерство соціальної політики України. *Головна. Міністерство соціальної політики України.* URL: <https://www.msp.gov.ua/>

АНКЕТА

Інструменти цифровізації як засіб підвищення рівня доступності до якісної освіти і успішної адаптації ветеранів

Друзі, вітаємо вас! Ми віримо у нашу Перемогу і вже сьогодні починаємо думати про адаптацію військових до цивільного життя, що означає:

- мати можливість працювати за обраним фахом/покликанням,
- бути спроможним ставити собі нові цілі і обирати нові сфери діяльності,
- робити свій внесок в сфері публічного управління,
- удосконалювати навички фізичного та емоційного відновлення, будувати міцні і гармонійні стосунки з оточуючими тощо.

Освіта та перекваліфікація є однією із складових успішної адаптації ветеранів.

Наше опитування цілком конфіденційне.

Ваші відповіді допоможуть побудувати систему адаптації та якісної освіти для ветеранів через вибір ефективних цифрових інструментів.

Дослідження проводиться військовими/ветеранами, які навчаються на кафедрі публічного управління та адміністрування Національного університету "Одеська політехніка"

1. Назвіть своє ім'я, будь ласка.

2. Ваш вік.

до 20 років

20-25 роки

26-30 років

30-39 років

40-50 років

50-60 років

старше 60 років

3. Ваша стать

чоловік

жінка

4. З якого часу перебуваєте на військовій службі?

був/ла з 2014 року, приймав/ла участь в АТО, зараз демобілізований/на

був/ла мобілізований/на до/з 2014 року, приймав/ла участь в АТО, зараз на фронті

Був/ла мобілізований/на до 24.02.2022

Мобілізувався/лася 24.02.2022 або пізніше

5. Вкажіть спосіб Вашої зайнятості до 24 лютого 2022 року?

військовий/ва

бізнес

бюджетна сфера

найманий/на працівник/ця
громадська діяльність
органи державної влади або самоврядування
волонтерство
Інше

6. До якої категорії військовослужбовців/вещь Ви відносите себе?

на фронті зараз
проходжу реабілітацію чи лікування
демобілізований/на
Інше

7. До якій територіальній одиниці належить місце, де Ви жили до війни?

село
селище міського типу
місто районного значення
місто обласного значення

8. В якій області Ви проживали до війни?

9. Який Ваш сімейний статус?

неодружений/незаміжня
одружений/на
у розлученні
вдовець/вдова

10. Наявність дітей

не маю
маю одну дитину
маю дві дитини
маю три і більше дітей

11. Ваша освіта на момент мобілізації?

середня
є студентом коледжу/технікуму/ПТУ
завершена середня спеціальна
студент закладу вищої освіти (ЗВО)
вища, рівень бакалавр
вища, рівень магістр
декілька вищих освіт
маю наукову ступінь

11. Якщо Ви вже маєте спеціальність, вкажіть її, будь ласка.

12. Якщо маєте трудовий стаж по спеціальності, вкажіть, будь ласка?

до 1 року
від 1 до 3 років
3-5 років,
більше 5 років
відсутній трудовий стаж

14. Наскільки Вам все ще подобається Ваша довоєнна спеціальність?

не подобається, хочу отримати нову спеціальність
подобається, хочу пройти додаткове підвищення кваліфікації

- подобається, нічого не хочу змінювати
Інше
15. Чим Ви плануєте зайнятися після демобілізації?
хочу повернутися на старе місце роботи
хочу залишитись військовим
хочу пройти навчання та отримати нову спеціальність
хочу працювати в громаді в органах державної влади
хочу відкрити бізнес
Інше
16. Вкажіть, будь ласка, в якій саме сфері Ви бажаєте розвиватися?
в своїй спеціальності
публічне управління
громадська діяльність
ІТ сфера
побудова власного бізнесу (торгівля)
побудова власного бізнесу (виробництво)
військова освіта
Інше
17. Оберіть власні навички, які б Ви хотіли покращити?
регуляція емоцій
ефективна комунікація
управління конфліктами
ораторське мистецтво
управління проектами
управління громадською організацією
організація власного бізнесу, ФОП
Інше
18. Якщо Ви оберете продовжувати навчання, то за яким принципом Ви будете обирати заклад вищої освіти (ЗВО) для навчання?
порекомендували побратими/ки
заклад розташований близько від дома
безкоштовне навчання
низька вартість навчання у порівнянні з іншими ЗВО
в закладі є спеціальність, яка мене цікавить
ЗВО, який займає найвищі позиції у загальному рейтингу ЗВО
хотів/ла би отримати освіту за кордоном
Інше
19. Наскільки для Вас актуальне питання вартості навчання?
я оберу навчатися тільки, якщо навчання буде безкоштовним
питання вартості навчання для мене важливе
питання вартості навчання не важливе для мене
Інше

20. Звідки Вам було б зручно отримувати інформацію про можливості навчання та підвищення кваліфікації для ветеранів?

- військові комісаріати
- центри зайнятості
- медичні установи
- військові частини
- створений чат-бот для ветеранів
- Інше

21. Які форми освіти (за термінами навчання) для Вас є ефективними?

- короткострокове навчання з отриманням нової спеціальності(1-12 місяців, онлайн)
- короткострокове навчання з отриманням нової спеціальності (1-12 місяців, очно, з відривом від роботи)
- 4-6 років, перша чи нова вища освіта
- 2,5-3 роки, друга освіта
- 1,5-2 роки, магістерський рівень
- Інше

22. Які форми освіти (за способами організації навчання) для Вас є ефективними?

- фізична присутність з викладачем в приміщенні
- онлайн формат із зручного для тебе місця
- фізична присутність з можливістю бути присутнім онлайн час від часу (гібридний)
- Інше

23. Що, на Ваш погляд, мають робити викладачі, щоб Ви вважали це навчання ефективним для себе?

- читати лекції (онлайн і офлайн)
- робити презентацію з подальшим поширенням її серед студентів
- використовувати мобільні додатки під час практичних занять
- розмістити відеоуроки для вільного перегляду, а під час пар проводити живе обговорення з теми і її практичного застосування (методика "Перевернутий клас")
- за програмою ЗВО розробити онлайн-курси, надати студентам до них доступ і врахувати оцінки за їх проходження
- викладачі заздалегідь дають матеріали по курсу, питання для заліку/іспиту і організують консультації.
- викладачі вміють поєднувати онлайн і офлайн-формати, щоб всім було чутно і видно.
- викладачі кафедри регулярно проводять тематичні практичні конференції
- створити віртуальні бібліотеки, в яких максимально повно представлена потрібна література
- існування інтерактивної платформи спілкування викладачів і студентів
- застосування інтерактивних тренажерів для оволодіння практичними навичками
- організація проектної діяльності (індивідуально, в парах, малих групах)
- організація дієвої практики для студентів будь-якої форми навчання
- створення онлайн ігор, рольових ігор, симуляцій (онлайн і офлайн)
- Інше

24. Обери, будь ласка, платформи для навчання, які Ви вже використовували в процесі навчання чи роботи.

- Coursera

ВУМ (Відкритий Університет Майдану)

Prometheus

edX

Udacity

Udemy

EdEra

Khan Academy

Не знайомий/ма з жодним

Інше

25. Обери, будь ласка, системи управління навчанням, які Ви вже використовували в процесі навчання чи роботи.

Moodle

Canvas Network

Blackboard

Не знайомий/ма з жодним

Інше

26. Обери платформи для відеоконференцій, які Ви вже використовували в процесі навчання чи роботи.

Zoom

Skype

Google Meet

Microsoft Teams

Не знайомий з жодним

Інше

27. Обери платформи для зберігання інформації, які Ви вже використовували в процесі навчання чи роботи.

Google Docs

Google Class

Dropbox

OneDrive

Не знайомий/ма з жодним

Інше

28. Обери мобільні додатки для навчання, які Ви вже використовували в процесі навчання чи роботи.

Duolingo

Memrise

Rosetta Ston

Не знайомий/ма з жодним

Інше

29. Обери інструменти розширеної та віртуальної реальності, які Ви вже використовували в процесі навчання чи роботи.

- Google Expeditions
- Oculus Rift
- HTC Vive
- Не знайомий/ма з жодним
- Інше

30. Обери інструменти для фіксації напрацювань індивідуальної чи групової роботи, які Ви вже використовували в процесі навчання чи роботи.

- Miro
- Trello
- Notion
- Не знайомий/ма з жодним
- Інше

31. Обери ігрові цифрові інструменти, які Ви вже використовували в процесі навчання чи роботи.

- Kahoot!
- Quizlet
- Не знайомий/ма з жодними
- Інше

32. Чи граєте Ви в комп'ютерні ігри? Якщо так, то назвіть, будь ласка, 2-3-Ваші улюблені.

- не граю
- Інше

33. Якщо Ви граєте, то скільки годин на тиждень Ви присвячуєте комп'ютерним іграм?

- до години на тиждень
- 2-5 годин на тиждень
- 6-10 годин на тиждень
- більше 10 годин на тиждень

34. Яке Ваше хобі? Чим Вам подобається заповнювати вільний час?

35. Оцініть, будь ласка, по шкалі від 1 до 5 наскільки ефективно працюють представники органів місцевого самоврядування там, звідки Ви є? (1 – нижчий рівень ефективності, 5 – вищий рівень ефективності)

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

36. Оцініть, будь ласка, по шкалі від 1 до 5 наскільки ефективно працює депутатський корпус там, звідки Ви є? (1 – нижчий рівень ефективності, 5 – вищий рівень ефективності)

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

37. Оцініть, будь ласка, по шкалі від 1 до 5 наскільки ефективно розвивається Ваша громада?
(1 – нижчий рівень ефективності, 5 – вищий рівень ефективності)

1

2

3

4

5

38. Які сфери для розвитку є актуальними для того місця, де Ви живете? Які існують проблеми в громаді?

39. Які проекти варто втілювати, щоб покращити стан речей на зараз?

40. Якщо є бажання, залиште, будь ласка, свій контактний номер телефону та електронну адресу